

BRANNPUNKTEN

Arkivexemplar

C.F. ROSENBERG A.P.S.

Årg. 10

Nr 4

December 1952

HÖGANÄSKONCERNENS PERSONALTIDNING

Årg. 10 Nr 4 Dec. 1952

Ansv. utgivare: PEG. GUMMESON

Huvudredaktör: B WALLGREN

Andre redaktörer: R KITTEL
R ENGBERG

Copyright

HÖGANÄS-BILLESOLMS AB, HÖGANÄS

UR INNEHALLET

Att sälja tegelsten

Försäljningsavd. för keramiska produkter, Höganäs, presenteras 4

Att tänka fritt

En tankeväckande artikel av Anders Örne 10

Vi vill ha aktiva företagsnämnder

»Brännpunkten» gör en intervjurond i anslutning till den pågående rikskampanjen 12

Bergförankring — »Roof Bolting»

Lovande nyhet prövas i Gunnarstorps gruva 15

»Fabriks» förbundsstyrelse fick fina förstahandsintryck

Lennart Vallstrand kåserar om tredagarsbesöket i Nordvästskåne 18

»Vi och rationaliseringen»

Intressant rundabordssamtal upptakt till ABF-serie i Höganäs 22

Stenografi — bra för alla att kunna

Korrespondent Stig Svensson, Höganäs, om nyttan av stenografi -- inte bara för kontorsanställda .. 23

Gruvarbetaren, som gör fartygsmodeller

»Brännpunktens» utsände besöker hobbyisten Helmer Frick i Nyvång 29

När gruvarbetarna kunde gå på badvattnet

Sign. L S S i Hyllinge om den industrisociale utvecklingen under 50 år 30

Julpristävlingar,

en för de vuxna, en för barnen och med många priser, finner Ni i detta nummer 32

Omslagsbilden: teknisk service dominerar försäljningsarbetet vid Höganäsbolaget. En viktig roll i sammanhanget har Försäljningsavdelningens ritkontor, vars chef, ing. Gunnar Kelfve, på bilden syns i förgrunden. Se vidare artikeln »Att sälja tegelsten» på s. 4.

Förra gången

resonerade vi litet om ett par av förutsättningarna för den nödvändiga gemensamma kraftansträngningen i det rådande kärvare ekonomiska klimatet. I den här krönikan skulle vi på s.k. förekommen anledning gärna vilja ta upp ämnet på nytt. Saken förhåller sig på följande sätt.

För bearbetning

av utländska marknader är det bl.a. nödvändigt, att man sänder ut trycksaker, som helst skall vara avfattade på mottagarens eget språk. Översättaren måste inte endast vara en god språkman utan också vara väl förtrogen med de tekniska uttryck, som förekommer i vårt företags verksamhet. Där så är möjligt försöker vi som översättare förvärva personer, som har ifrågavarande språk som sitt modersmål. Men detta räcker inte. Översättarna måste också behärska det språk, vanligen svenska, som originalmanuskriptet är avfattat på. Av denna beskrivning torde framgå, att sådana som översättare till främmande språk lämpliga personer inte växer på träd.

Nu har vi

emellertid genom olika omständigheter till vårt företag i skilda befattningar kunnat knyta utlänningar, som i vissa fall efter noggrann prövning visat sig lämpliga att utföra översättningsarbete av angivet slag. Då dessa under sin ordinarie arbetstid i regel är sysselsatta med arbete av annan art, får översättningsarbetet ofta formen av ett

Oss emellan sagt:

frivilligt åtagande under fritid, för vilket vederbörande givetvis bör åtnjuta en skälig ersättning — precis på samma sätt som den som på kvällarna är biografvaktmästare, spelar i en orkester eller skriver för »Brännpunkten».

En av dessa

någonstans inom vårt företag anställda personer, som några gånger anlitas för översättningar till ett visst främmande språk och som utfört sitt arbete billigare och framför allt bättre än en utomstående skulle kunnat, sade plötsligt Nej tack, när han blev tillfrågad, om han ville åtaga sig ett nytt översättningsuppdrag. På frågan Varför? svarade han, att kamraterna hade så ont av att han kunde få dessa extrainkomster. De tyckte, att ett sådant översättningsarbete inte var någon konst för honom, *ty han var ju utlänning!*

Nu frågar sig kanske någon, hur en sådan inställning är möjlig. Svaret är tyvärr enkelt: den är ett utslag av den vittberömda kungliga svenska avundsjukan, som, där den uppträder, fördunklar allt sunt förnuft.

»Det går att omskapa sig», sa' Henry Hansson en gång på ett möte med en fabriksklubb. Det finns alla skäl att beakta dessa kloka ord — och handla därefter.

Som ett apropå

till den över hela landet pågående kampanjen att aktivisera företagsnämnderna — se härom vidare på s. 12 — vill vi här ge ett par citat från facktidskrifter med några praktiska vinkar.

Det första citatet är hämtat från tidskriften »Industria», som i en artikel »Hur går samarbetet?» bl.a. utvecklar, vad man anser vara en önskvärd tillämpning av samarbetsavtalet.

»Det är nödvändigt, att alla på en arbets-

Bidrag till nästa nummer av »Brännpunkten» måste vara Red. tillhanda
senast den 1 februari 1953.

plats har ett levande intresse för samarbetet. Ett sådant intresse stimuleras troligen bäst, om man i företagsnämnden sysslar med konkreta arbetsuppgifter av vardagskaraktär. De tekniska frågorna måste därför under de närmaste åren komma i förgrunden. Överläggningsämnen kommer inte att saknas: bättre verktyg, bättre verktygsvård, bättre arbetsmetoder, materialfrågor osv.»

Beror manne den förhållandevis gynnsamma utvecklingen inom Höganäskoncernens nämndverksamhet inte på att man här i stort sett tillämpar dessa enkla och, som det förefaller, naturliga riktlinjer?

Det andra citatet

kommer från LO:s tidskrift »Fackföreningsrörelsen», där man under rubriken »Improduktivt arbete» gör några »reflexioner kring en term».

»Kan inte företagsnämnderna ta upp problem som detta om det improduktiva arbetet? Svaret råder det väl ingen tvekan om. Det är naturligtvis inte endast frågan om att främja produktionen på direkt väg: genom förslag till omläggning av produktionen eller förbättring av produktionsmetoderna. Lika väl skall det göras indirekt: bland annat *genom att reda upp situationer, i vilka orden tar makt över tanken.*» (Kursiverat av oss.)

Att ordet tar makt över tanken är en sak, som så ofta förekommer i umgänget människor emellan, att man livligt skulle vilja tillstyrka, att härav orsakade missförstånd toges upp till behandling på företagsnämndernas sammanträden — naturligtvis främst i vad det gäller frågor med anknytning till arbetsplatsen eller företaget.

Det finns ett visst samband

mellan sistnämnda förhållande — ordets makt över tanken — och de vanföreställningar, som på sina håll råder om t.ex. gruvarbete. Tillfälliga gruvbesökare, som

är helt främmande för gruvor, kan lätt om denna för dem okända värld få en uppfattning, som betydligt avviker från den som gruvarbetarna själva har. Och dessa tillfälliga besökare ger ofta i ord uttryck åt sin uppfattning på ett sätt, som är ägnat att skada gruvarbetets anseende och därmed att försvåra rekryteringen av arbetskraft till gruvorna. Det hela är mycket förrädiskt: dessa besökande har ju bevisligen varit nere i gruvan och borde följaktligen vara sanningsvittnen. Likväl vilar deras utsago på bräcklig grund, och den erfarne gruvkarlen ler i mjugg däråt. Det räcker nämligen inte med ett turistbesök för att komma underfund med vad gruvarbete är. Här för fordras en inväxningsprocess, men när denna väl är över, då befines gruvarbetet faktiskt vara ett trivsamt arbete. Det ger bl.a. vår trivselundersökning bland 250 gruvarbetare belägg för. Denna grundliga undersökning måste rimligtvis tillmätas större betydelse än de tillfälliga intryck, en turist kan få under ett kort gruvbesök.

Improduktivt arbete

var det, ja. Och improduktivt är ju = onödigt, enligt ordets makt över tanken. De av företagens anställda, som mest kommer i skottgluggen, när det blir tal om sådant arbete, är som bekant tjänstemännen. Och i linje härmed yttrar sig en av våra lokal-korrespondenter bland arbetarna på följande sätt med anledning av att vi i vårt frågeformulär till förra numret ber om uppslag till det här numret:

»Det skulle vara av intresse att veta, hur många fler tjänstemän än arbetstagare (?) här finns inom Höganäsbolaget.»

Ordet »arbetstagare» måste väl vara en felskrivning för »arbetare», ty alla anställda brukar ju i den allmänna diskussionen betecknas som arbetstagare.

Den ärade frågeställaren talar visserligen bara om Höganäsbolaget, men med tanke på att »Brännpunkten» går även till Höga-

näsbolagets många dotterföretag, tänker vi besvara frågan för hela Höganäskoncernens vidkommande.

Inom hela Höganäskoncernen finns det ca 4 000 anställda. Eftersom frågeställaren tror, att det finns fler tjänstemän än arbetare, så menar han tydligen, att antalet tjänstemän skulle vara över 2 000. Så många är de nu inte. Det finns bara 287 manliga och 172 kvinnliga tjänstemän, vartill kommer 140 förmän. Häremot svarar sålunda en arbetarstyrka av ca 3 400 personer.

Proportionen tjänstemän—arbetare beror helt på ett företags struktur. Det proportionellt högsta antalet tjänstemän finns i banker, försäkringsbolag och liknande serviceföretag. Antalet arbetare dominerar däremot alltmer, i den mån man rör sig i riktning mot rena tillverkningsföretag. Där emellan förekommer alla slags blandformer.

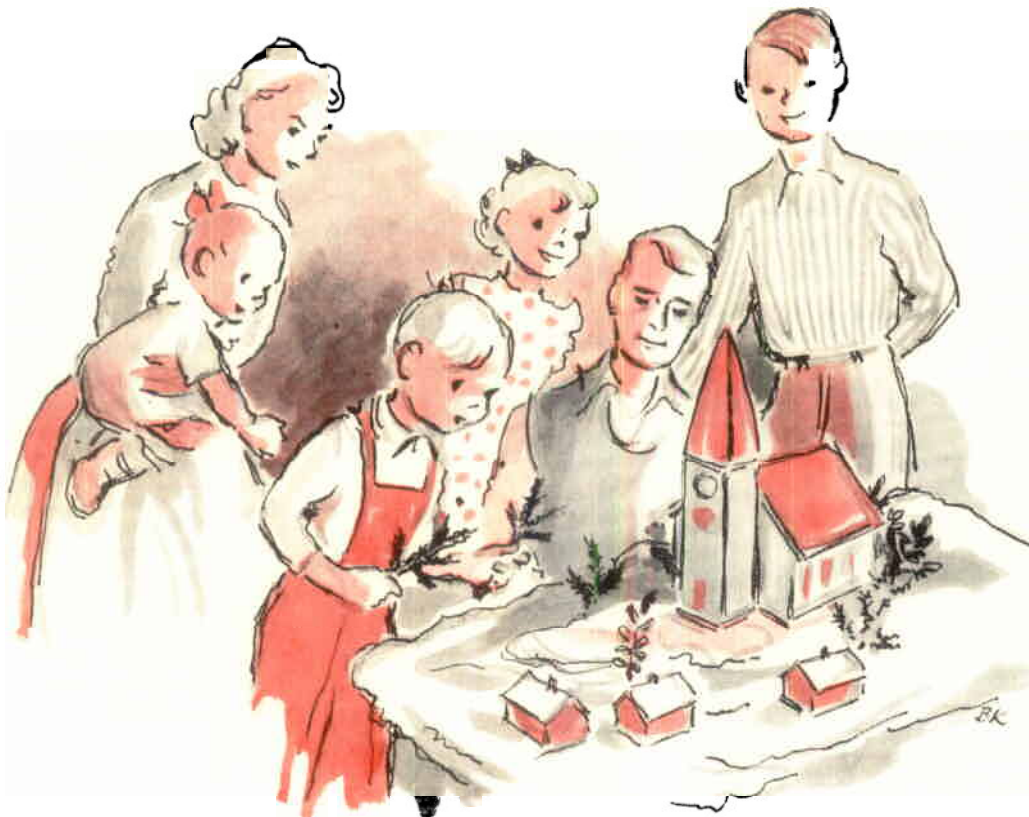
F.ö. skulle vi vilja rekommendera frågeställaren och andra intresserade att gå tillbaka till »Brännpunkten» nr 4/1949, där under »Oss emellan sagt» lämnades en tämligen utförlig redogörelse för spörsmålet om tjänstemannakårens storlek.

Om vi så

skulle tillåta oss raljera en smula angående denna sak, därmed endast fullföljande en gammal tradition i denna spalt, så borde ju envar med tillfredsställelse välkomna en utveckling, som leder till att allt fler och fler människor blir tjänstemän. Dessa är som bekant de mest lyckligt lottade, de mest avundsvärda av alla människor på vår jord. En helt lycklig värld borde följaktligen uppnås den dag alla blir tjänstemän. Det vore väl ett mål att sträva efter!

Men se'n skyndar

vi oss att bli litet allvarliga igen inför slutet av det år, som snart ligger bakom oss, och inför det nya, ovissa år, som vi gemensamt går att möta. Vi på Red. tackar uppriktigt för all den välvilja, som vi på olika sätt mötts av under året i vår strävan att av det brokiga stoff, som vi haft att arbeta med, åstadkomma en bra tidning, vi tackar lika ärligt för den välmenande kritik, som bestått oss, och vi önskar till sist alla våra läsare

En God Jul och Ett Gott Nytt År

ATT SÄLJA TEGELSTEN

Ett reportage från Försäljningsavdelningen för keramiska produkter, Höganäs

Det är Ryds marknad i Höganäs. En kompakt cirkel innesluter en man, vars småländska svada har en kulsprutas tempo:

— Varför jag använder rött stoppgarn, undrar ni. Det är för det första för att rött syns så bra, och för det andra för att rött betyder stopp. En krona kostar världens bästa strumpstoppningsmaskin. Köp en nu genast, så behöver inte gubben förkyla stortärna mer...

De båda männen har nu suttit väl ett par timmar vid det stora ekbordet, som är helt betäckt med ritningar. Resonemanget har huvudsakligen rört sig om erosion, förbränningsgaser, slaggangrepp, temperaturer, reduktionszoner. Den gråklädde med ankarembellet på rockslaget säger:

— Det är tydligt, att det här mer än någonsin gäller att få rätt tegel på rätt plats. Vi har att främst ta hänsyn till tre väsentliga faktorer: den normalt mycket höga temperaturen, de avsevärda temperaturväxlingarna och slaggangreppen. Med ledning härav ska vi nu lämna offert på en inmurning, som bör uppfylla alla rimliga krav...

Ja, detta var ett par exempel på hur försäljningsarbete kan bedrivas. I det ena fallet den läppalätte marknadsförsäljaren, i det andra Höganäsbolagets serviceingenjör, som lämnar driftschefen vid ett stålverk tekniska upplysningar för ett planerat ugnsbbygge. För Höganäsbolagets säljande män gäller det att vinna kundens förtroende med tanke på framtida leveranser. De är inga »handelsresande», som far omkring med orderboken ständigt i beredskap, utan närmast inspektörer, som vill bistå kunderna med råd och hjälp i beniga fall.

Omfattande försäljningsorganisation

— För keramiska produkter har vi fyra stora huvudkunder: stål- och järnindustrin, gasverken,

Hur kommer manne framtiden att utveckla sig på den internationella marknaden, frågar sig försäljningsdirektör Viggo Terling.

byggnadsindustrin och cellulosaindustrin. Av eldfasta produkter går väl omkring 50% till järnindustrin och av syrafast material gott och väl 75% till cellulosaindustrin. Vi når kunderna på två vägar, dels genom kvalificerad direkt försäljning, dels genom 300 ombud.

Det är försäljningsdirektören *Viggo Terling*, chef för Försäljningsavdelningen för keramiska produkter¹, som berättar, och han fortsätter:

— Försäljningen är uppdelad på en svensk och en utländsk avdelning. I grannländerna och i Holland har vi särskilda dotterbolag, det är A/S Sten- och Klinker-Kompagniet i Köpenhamn, A/S Ildfast i Oslo, AB Industritegel i Helsingfors och N.V. Mavuma i Haag. Inom landet har vi intimt samarbete med vårt dotterbolag AB Höganäsarbeten i Stockholm, ett entreprenadföretag för eldfasta och syrafasta murningar och för plattsättningar.

— Samarbete måste prägla allt försäljningsarbete, det må sedan vara samarbete med driften, forskningen, marknaden, reklamen eller den industriella utvecklingen. Försäljningsmannen måste ständigt leva med, iakttaga, jämföra, registrera och dra slutsatser.

Hårdnande konkurrens

Att sälja i hård konkurrens är dagens lösen. Det ställer stora krav på försäljningens organisation och på den säljande mannens kunskap och initiativ.

— Det är dock nödvändigt att framhålla, att köparens marknad bör anses vara den normala företeelsen, säger dir. Terling. Men konkurrensen utifrån sätter i allt kraftigare. Tyskland håller ånyo på att växa sig starkt, och engelsmännen intensifierar sin export. Vi här hemma bromsas av höga tillverkningskostnader. På grund av otillräckligt tullskydd har vi ingen förmånsställning ens på hemmamarknaden. Det är bara att sätta till alla klutar. Bevakning av offerter, ständig kontakt med industrin, personlig bearbetning, upplysningsverksamhet, slagkraftig reklam, ökat bistånd till ombuden är några linjer, som vi följer för att aktivisera försäljningen.

300 ombud över hela landet

Ända fram till 20-talet ägnade storindustrin själva försäljningsarbetet rätt liten uppmärksamhet. Varorna såldes huvudsakligen genom grossister och exportfirmor. Höganäsbolaget utgjorde på den punkten inget undantag. Men dir. Ragnar Blomquist, som blev Höganäsbolagets chef år 1925, var en nydanare på många områden. Han höll styvt på att produkten skulle »följas upp» och att vi själva skulle stå i närmare kontakt med kunden än förut.

— Det var stor skillnad före 1930 och efter, förklarar kamrer *Christian Carlén*, dir. Terlings

¹ Denna avdelning säljer eldfast tegel, lerrör, golv- och vägglattor, syrafast tegel och stengods, byggnadstegel, askoplattor samt glasull för byggnadsändamål.

I nära 40 år har kamrer Christian Carlén varit knuten till försäljningen, och det är få kunder och ombud, som han inte personligen känner.

En sekreterare alltid till hands är diktafonen, som herr Eric Bjerén på svenska avdelningen använder, när han nu dikterar ner en offert.

närmaste man och tillika oldtimer inom försäljningen, där han debuterade 1914 vid 19 års ålder.

Höganäs-Billesholms AB bildades ju 1903 genom sammanslagning av ett antal stenkols- och lervaruindustrier, och var och en av dessa hade sin ombudsstab, berättar han. Det ledde till en del på sina håll mindre lyckliga förhållanden. I Köpenhamn hade vi t.ex. på den tiden tre ombud, och på många platser sammanföll grossisternas distrikt så, att olika firmor, som saluförde våra produkter, bekämpade varann. Men under direktör Blomquists tid infördes en radikal förändring, och den som svarade för omorganisationen inom försäljningen var dåvarande försäljningsdirektören Ivar Sjöström. Ett av resultaten var, att de 15 distribuerande grosshandelshusen utbyttes mot dotterbolag i grannländerna och 300 kontrakterade ombud spridda över hela landet.

Ombudskontrakten bygger i hög grad på samarbete, säger kamrer Carlén. Ombuden skall hålla ett lager av våra produkter lagom för att motsvara efterfrågan inom resp. försäljningsområde. De skall besöka kunder, såsom byggmästare, arkitekter och mindre industrier, och även allmänt sett bevaka våra intressen.

Från vår sida skall vi tillhandahålla alla upplysningar och trycksaker om produkterna. Vi skall gemensamt bearbeta kunder såsom myndigheter, byggmästare, industrier, som gör sina inköp hos ombuden. Så skall vi bevaka byggnadsverksamheten inom de olika distrikten. Ja, vi skall kort sagt på allt sätt hjälpa våra ombud.

Ursprungligen hade vi mest järnhandlare som ombud, men nu övergår vi alltmer till firmor med byggnadsmaterial som specialitet, fortsätter kamrer Carlén. Och eftersom vi alltid strävar efter att få den bästa firman på varje plats, kan man väl nästan säga, att det är något av en hederstitel att vara Höganäsbolagets ombud.

Förr om åren var kamrer Carlén en farande sven, med södra Sverige som sitt distrikt, men numera är det bara riktigt stora affärer, som får honom bort från Höganäs - där han inom parentes sagt i sitt hem har en verkligt unik fjärrsamling.

Och så kommer LO

En försäljare skall veta lite om mycket, men en specialist skall veta mycket om lite, citerar med lätt travestering herr Lars-Olof Johansson

Herr Lars-Olof Johansson visar för dir. Gunnar Pettersson i C Gottfr. Rystedt AB ett prov på en tunn golvplatta av den typ, som Bolaget tänker lansera.

»Det ringer, det ringer, skynda dej att svara»,

behöver man inte säga till herr Sixten Palm, som dagligen har telefonsamtal med kunder över hela landet, ty han svarar ändå.

bröder emellan kallad LO som med sina 195 i strumplästen är en mäktig imponerande man.

Tills helt nyligen genomkorsade herr Johansson vårt land så där en 4-5 månader om året på kundbesök, och han har på så sätt lärt känna kundkretsen och dess önskemål rätt väl. Att kunderna sätter värde på en individuell behandling, är en sanning, som LO gång på gång fått bekräftad. Till hans mångfaldiga arbetsuppgifter hör också marknadsundersökningar. Privatim visar sig LO vara en av Kullabygdens inte bara största (se ovan) utan också mest framstående torskfiskare, den där enligt egen utsago förra vintern drog upp en torsk på 16 kg - kontrollvägd på stationen i Mölle (fortfarande enligt egen utsago).

Det ringer, det ringer!

Telefonen ringer dagen i ända hos korrespondenterna *Sixten Palm* och *Eric Bjerén* på svenska avdelningen. Det är samtal från alla delar av vårt avlånga land, som avlöser varandra i tät följd. Man vill ha reda på leveranstider, priser och kvaliteter, och när de båda herrarna väl har lagt luren tillrätta i telefonklykan, beredda att gripa diktafontratten, ringer det på nytt. Här gives inga stunder till stilla begrundan.

Sixten Palm kan man utan att vara någon större dialektexpert lokalisera till södra Dalarna och så, han har vuxit upp i *Cristopher Polhems Stjärnsund*, där nu i ett par hundra år de riksberömda pendylerna tillverkas.

Telefonerna är speciellt ettriga nu, när ynglingarna är ute och reser, säger herr *Palm*, själv en 54-årig yngling.

Eric Bjerén poängterar samarbetets betydelse, och för sin del håller han ständig kontakt med *Lars Cronquist* på Planeringen, *Yngve Norén* på Expeditionscentralen och så förstås med alla de olika verkens expeditioner.

Farande svenner

Låt oss passa på att presentera de representanter, som *Sixten Palm* nyss sammanfattade under benämningen »ynglingarna». Det är *Per Andersson*, som bereser större delen av Götaland, *Helge Lindahl*, som när detta skrives plöjer fram i meterhöga snödrivor på norrländska vägar, *Erik Kjellsson*, som har Skåne som sitt distrikt, och så *Clas Erik Slage*, som besöker kunderna i Mellansverige. De två sistnämnda tillhör organisatoriskt sett Försäljningsavdelningen för specialprodukter men säljer även keramiska varor.

Hur länge i taget vi är ute och reser? Ja, det blir lite olika, säger *Per Andersson*. Mitt distrikt ligger ju jämförelsevis nära Höganäs, så jag brukar vara ute en 2—3 veckor i stöten. Men *Helge Lindahl*, som härjar i Norrland, är på resande fot ett par månader i sträck. Tillsammans reser jag minst en tredjedel av året och besöker då två

Att lämna kunderna vittgående information tillhör serviceingenjörernas uppgifter. Efter att ha talat om eldfast material berättar här ingenjör *Ludvig Fredholm* för en grupp danska industriledare om koncernens organisation.

För att gardera sig mot reklamationer följer *Stig Svensson* noggrant upp leveranserna till utlandet. Från däckets på *Alida* av *Groningen* kontrollerar han här ett eldfast tegel med holländsk destination.

Den rörliga filmen och stillfilmen är medel i försäljningens tjänst. Färgstillfilmen »Glasfiberprodukter» förhandsvisas här för fr.v. regissören *B Folin*, *A Wester*, *S Svensson*, *T Cronheim*, *C Carlén*, *L-O Johansson* och *Edv. Andersson*.

gångar årligen ett par hundra kunder på cirka 115 platser.

Herrar med kosmopolitiska förbindelser

Att besöka varje kund skulle bli ett gigantiskt företag för herrar *Stig Svensson* och *Tore Cronheim*. De arbetar nämligen på exportavdelningen och har fasta förbindelser över hela världen. Men per korrespondens håller man ständig kontakt med alla fjärran bosatta kunder, det må nu vara i *La Paz* i *Bolivia*, i *Sekondi* på *Guldkusten* eller i *Djakarta* på *Java*.

Med sin matchvikt på 90 kg var *Stig Svensson* under en följd av år fruktad »centertank» i *Höganäs BK*, *Bromölla* och *Halmstad BK*. Men numera sitter han bara på läktaren och tycker det är skräp till forwards, som inte kan göra mål på de mest upplagda chanser.

Eldfast golfentusiast

Serviceingenjören är ju den man, som enligt *Lars-Olof Johansson* skall veta mycket om litet. Bergsingenjör *Ludvig Fredholm* vet vad som är värt att veta om eldfast tegel - - och det räcker en bit. Djup kännedom om egna - - och konkurrerande (!) - - produkters kvalitet, lämpligaste användningssätt och åtskilligt mera är nödvändiga förutsättningar för ett gott resultat.

Ena dagen sitter han hos driftschefen för det norsk-amerikanska bolaget *Electric Furnace Products* i *Sauda* i *Norge* och diskuterar ugnsinfodring. Nästa dag pumpar han ing. *Lennart Helming*, driftsingenjör för *Murbruksfabriken* i *Höganäs*, på tekniska detaljer om nyheten »*Alumo eldfast cement*». Och på eftermiddagen samma dag talar

han i Västra Matsalen för en grupp danska industriledare om de eldfasta materialens egenskaper och användning.

I november for han med kollegan på Försäljningsavdelningen, ingenjör Albin Irell, till USA för att i ståldistriktet kring de stora sjöarna se, om yankarna har något att lära ut om eldfast material. Om tiden det tillåter, hoppas golfentusiasten Fredholm få träna på de utmärkta amerikanska banorna. Så vid hemkomsten har han kanske sänkt sitt handicap några pinnhål från nuvarande 22.

Wester far från Norr till Söder

Omkring 75 % av våra syrafasta produkter går till cellulosaindustrin, huvudsakligen för infodring av sulfittkokare, och som regel är serviceingenjören för syrafast material, civilingenjör Axel Wester, på besök hos någon av storkunderna utefter Norrlandskusten. Men i höstas dök han upp vid Pyrenéernas fot tillsammans med övering. Kjell Ljungberg vid AB Höganäsarbeten för att rätta till ett bekymmer, som man hade råkat ut för i en cellulosa-fabrik i idylliska franska staden Tartas i baskernas provins. Med franskt material hade man där ursprungligen gjort murverket till en cellulosa-kokare, men resultatet hade blivit mindre lyckat.

Ingenjör Axel Wester granskar syrafasta rör tillsammans med piprökande driftsingenjören på Stengodsfabriken, Rudolf Voode.

Ingenjör Börje Blomstrand — i hatten — diskuterar monteringen av rör för sopnedkast med ingenjör Lennart Lind, arbetsledare vid nybygget »Röret» i Höganäs.

Med Höganäsmaterial fodrades kokaren om, och nu skiner baskerna i staden Tartas av förtjusning, när Axel Westers namn kommer på tal.

Byggnadsteknisk service

Som serviceingenjör för byggnadsmaterial har ing. Börje Blomstrand — tidigare i 8 år anställd vid AB Höganäsarbeten — byggnadsindustrin som sin kundkategori. Det gäller för honom att ta hänsyn till en massa olika faktorer, då det rätta materialet skall rekommenderas, om det nu är till ett slakteri i Ängelholm, en maskinhall i Fagersta, en simhall i Östersund eller en bungalow på Sumatra.

— För en tid sedan ställdes vi inför en mycket intressant uppgift, säger han. Det var vid Örebro Mejeri, där glasullsmattor skulle användas för isolering av kylrum i kombination med väggar, klädda med glaserade klinker. På platsen gjorde vi flera praktiska prov och byggde till och med upp två väggar, innan vi kom till slutgiltigt resultat. Men med det har både vi och kunden anledning att vara nöjda.

Som en liten firma i firman sköter ingenjör Albin Irell Ugnskonstruktionskontoret. Han konstruerar ugnarna — i intimt samarbete med Ritkontoret — han säljer dem, han sköter servicen för dem. Den ugnstyp han vanligen arbetar med, är kalkugnar. Men det kan också vara ytterligt komplicerade konstruktioner som t.ex. den kulsinter-ugn, som högt uppe i Lappmarken skall sintra slig åt Luossavaara-Kiirunavaara AB. Många månader har han nu arbetat med den ugnen, som nästa sommar kommer att byggas och till vilken åtgår 325 ton eldfast tegel.

På samma gång försäljare och serviceman är även ingenjör Åke Fågerskiöld inom sitt speciella område, som omfattar eldfasta magnesit-tegel från det österrikiska företaget Veitscher Magnesitwerke, vars ensamförsäljning för Skandinavien skötes av Höganäsbolaget.

Ett levande lexikon

Man går inte länge inom försäljningsdepartementets murar utan att upprepade gånger höra Edvard Anderssons namn. Officiellt är ing. Andersson chef för försäljningens kalkylkontor. I själva verket tycks han på samma gång vara något av klockarfar och ett levande lexikon. När man

◀ Verkmästare Filip Svensson vid Silikafabriken och ugnskonstruktören ingenjör Albin Irell avsynar en ugn, avsedd för Strå kalkbruk, Sala.

En offert på en specialtillverkning kräver mycket kontorsarbete, och på Kalkylkontoret gör herr Erik Andrup och ingenjör Sigurd Larsson de siffermässiga beräkningarna under överinseende av ingenjör Edvard Andersson.

På Ritkontoret sysselsättes sju ritare. Det är ingenjör *Gunnar Kelfve*, som håller ihop trådarna. Genom honom löper alla beställningar, och han kontrollerar även de färdiga ritningarna.

Och när man går längs gången i det ljusa rummet och låter blicken vandra från ritbord till ritbord, får man en snabbexposé över företaget. Ingenjörerna *Hilding Bergsten* och *Olof Sahlberg* är ing. Irells handgångna män och arbetar främst med ugnskonstruktioner. Ing. *Johan Oja* med estländskt ursprung har hand om inmurningsförslag och detaljritningar för formsnickerier. Herr Harry Svensson håller som sagt just nu på att drunkna i holländska badanläggningar. Syrafast stengods har blivit ingenjör *Arvid Gartmos* specialitet. Medan *Bengt Larsson* vid det här laget känner vår Riverton-fabrik utan och innan. Och ing. *Wollart Sjöquist* slutligen ritlar sulfittkokare och blekningsapparater, till vilka syrafast tegel och murbruk användes. Ritkontorets kvinnliga inslag, fröken *Ingegerd Svensson*, sköter kopiering, maskinskrivning m.m.

suttit några minuter inne hos honom, får man det intrycket, att alla frågar honom om allting, och det han till äventyrs inte har i huvudet, återfinner han snabbt i någon av de pärmar, som kläder väggarna. Till ing. A:s främsta uppgifter hör att förbereda offerter i prisavseende, framförallt där formtegel ingår. Om man bedömer värdemässigt, upptas 40% av den keramiska produktionen av formtegel, som måste specialkalkyleras före offerten.

Edvard Andersson biträder ofta vid stora affärer, där affärskontraktet kan hänga på om man skall kunna gå ner någon procent i pris, och då det för honom gäller att göra en snabbbedömning av läget.

Men att det inte bara är siffror, som Edvard Andersson har i huvudet, visade hans förnämliga placering i en musikgissningstävlan vid en konsert härom året. Ja, han har många kulturella intressen. Musik, konst, litteratur, teater, studieverksamhet, allt omhuldar han lika varmt, men så sitter han också i åtskilliga kulturbefrämjande styrelser i Höganäs.

Den siffermässiga uträkningen av kalkylerna sköter bland annat ingenjör *Sigurd Larsson*, vilken vid intervjuarens besök arbetar med en ritning över en kupolugn, som från Düsseldorf skall sändas till Kockums Jernverk i Kallinge och till vilken Bolaget skall leverera det eldfasta materialet.

I en registreringsbok, där man kan finna anteckningar från seklets begynnelse, noterar herr *Erik Andrup* formtegel, som vi tillverkat. Avdelningens unga dam, fröken *Birgit Holm*, ombesörjer, att kalkyler och reklamationer registreras på ett modernt sätt i ett Skandex-register. Och forne västgöten ing. *Arne Johansson* har flyttat in från driften till Kalkylkontoret.

Ritningar och åter ritningar

Varje konstruktion, varje förslag utformas på en ritning. Det är denna, som ligger till grund för kalkyler och kvalitetsbedömningar, så att man gott kan säga, att Ritkontoret är inkopplat på de flesta försäljningar, bortsett från rent rutinbetonade beställningar.

— Hur går det egentligen med min holländska badbassäng?, frågar ing. Blomstrand och lutar sig över *Harry Svensson*, som arbetar på en ritning över en badanläggning för N.V. Mavuma i Haag.

Kvinnan bakom allt

Fröken *Bertha Hermansson*, dir. Terlings sekreterare och Försäljningsavdelningens allt i allo sedan många år, är specialist på att ge snabba besked om det mesta. Bl.a. tycks hon ha de flesta flygtiderna i huvudet, för när någon kommer instormande och vill veta på vad sätt och hur dags han skall flyga till Bryssel, lämnar hon den yppersta resebyråservice. En del lärdomar på den punkten har hon väl inhämtat under semestrar, då hon gärna söker sig utomlands. I år gick färden till mångbesjungna Capri, där hon dock inte hade nöjet sammanträffa med gigantiske exkung Faruk.

★

Av Lars-Olof Johansson får fru Anna Sjöberg på Skrivcentralen ta emot ett koncept under, som det verkar, solenna former.

Det tarvar en förklaring.

— Det här är ett, skall vi säga epokbildande brev, fru Sjöberg, säger herr Johansson med högtidlig stämma, det är nämligen Höganäsbolagets första offert på tunna golvplattor, som Ni nu skall skriva ut...

Rallykistee

JULKLAPPSDOCKAN

Av EVALD JOHANSSON, BJUV

*En trubbig näsa trycktes hårt mot fönstret;
två barnögon fann ett lagom hål i mönstret,
som frosten knåpat dit av iskristaller.
Små flickskor trummade mot källar'ns galler
i iver inför synen av klenoden,
som fanns där innanför i leksaksboden.
Helt oåtkomlig, i en ljusblå pappaskov,
en söt och ensam julklappsdocka låg och sov.*

*— Säg kan du höra mej, du lilla docka?
Jag står här utanför den kalla, tjocka
glasrutan och kan tala om me' samma,
att jag vill ryligt gärna bli din mamma.
Och jag ska stå så länge framför huset,
tills hälet, som jag tittar i, är fruset.
Ty du förstår, det vore välan ändå kul,
om mamma hinner först att köpa dej till Jul.*

*Du får en säng, som jag ber pappa måla,
och du må tro, att jag ska inte snåla
med kläder åt min docka. Aldrig träta
på dej, ifall du nå'n gång råkar väta
i sängen, och dessutom vill jag lova,
att vara hemma, när du ej ska sova.
Ja jag ska alltid passa dej, tills du blir stor,
och aldrig gå på jobb varenda dag som mor.*

*När jag går bort med väska, garn och stickor,
får du gå med, det brukas bland oss flickor.
Och du får gärna vara med och prata
om flick- och dockbekanta i vår gata.
Så har jag tänkt, att du får själv bestämma,
när du vill ha en egen bjudning hemma.
Och jag ska inte köra dej i säng. Anej,
du får bli uppe ända tills jag lägger mej.*

*Du ska få dansa med mej runt kring granen,
men spring för all del aldrig på divanen
och på fåtöljerna, dom är så sköra.
Och jag vill inte gärna du ska höra
på pappa, när han ska ta på sej kragen.
Och skulle du få ont i lilla magen
av mammas mat, då ska jag själv naturligtvis
strax greja dockmat på min egen lilla spis.*

*Nu måste jag nog gå. Jag kommer sedan
och tar min mamma med, kanhända redan
i morron. Längre kan jag inte vänta,
för det kan komma någon annan jänta
hem köpa dej. Nu vet jag. Jag ska springa
hem till min mamma och be henne ringa
hil. Jag ska be så vackert. Åh, det blir allt kul,
ifall jag får dej, lilla docka, nu till Jul.*

Att tänka fritt...

Svenska språket är fullt av fällor, som man kan fastna i, om man inte ser sig för.

En *frimurare* är inte alls detsamma som en *fri murare*. Den förre är medlem av ett hemligt ordenssällskap och behöver inte alls kunna mura. Den senare är en av skråordningar och tjänste-kontrakt oberoende person, som har till yrke att mura och kan åtaga sig arbete, var det behagar honom.

Om fritänkare och fria tänkare

Den som tänker fritt kan tyckas förtjänt av benämningen *fritänkare*. Men det stämmer inte alls. I min barndom fick jag av den gammalkyrkligt inställda omgivningen i västra Sverige ständigt höra, att en fritänkare var en människa, som allt hederligt folk borde akta sig för. Han trodde varken på Gud eller djävulen. Följaktligen var han, sades det, oförhindrad att begå de ohyggligaste brott. Om han undvek att begå dem, så var det uteslutande av rädsla för att bli fasttagen av länsman. Man föreställde sig nog på den tiden, att varje yttring av tankens frihet skulle leda till »fritänkeri». Jag har ett lustigt exempel på detta. När jag var omkring 14 år, vände jag mig till en äldre släkting, som bodde i grannskapet, för att få svar på en barnslig fråga, som jag länge hade funderat över. Jag sade till honom så här: Vi talar ju om »människans kropp» och om »människans själ». Vad är då *människan*, som kallas för ägare till kropp och själ, egentligen för någonting? Den tillfrågade blev överraskad och funderade en stund. Så svarade han: »Det är fritänkeri att fråga så'n't. Gör det inte en gång till, för då kan du komma till helvetet.»

Här hade mannen tydligen hoppat rakt i den språkfälla, om vars tillvaro nyss erinrades. Fjortonåringen kunde inte reda ut saken, men han tyckte, att det måste vara något fel i mannens tankegång. Han teg men fortsatte att fundera.

När han längre fram gjorde bekantskap med personer, som själva berömde sig av att vara fritänkare, fann han, att de inte alls var i stånd att begå några hemska brott. Tvärtom var de i allmänhet ytterst hedervärda och laglydiga människor. Men de flesta av dem utmärkte sig för en påfallande oförmåga att tänka fritt. De var alltså *fritänkare*, men alls inte *fria tänkare*. Mer än en bland dem tänkte för övrigt inte alls utan upprepade helt enkelt, vad som hade stått i broschyrer och böcker eller sådant, som sagts i Viktor Lennstrands föredrag. De höll sig lika mycket som de gammalkyrkliga till auktoriteter och lyssnade spånt till vart ord, som utgick ur dessas mun, eftersom de på fullt allvar trodde dem om att besitta den oföränderliga Sanningen med stort S.

Att tänka fritt är inte att tänka hur som helst

Att tänka fritt betyder inte, som det förr i världen ibland påstods i debatter och tidnings-

artiklar, att tänka hur som helst, alltså utan regler. Tänkandet har sina lagar lika väl som mekaniken. Bryter man mot tankelagarna, så gör man sig skyldig till tomt munväder eller dåliga kvickheter i stil med denna: »Alla svin har fyra fötter. Ola är ett svin. Alltså har Ola fyra fötter.»

Här begagnar man ordet svin i första satsen som namn på ett fyrfota djur men i andra satsen som en benämning på människor, som hemfallit åt alkoholism eller allmän snuskighet. I finare eller rättare mera dold form är detta brott mot tankelagarna ett av de vanligaste, ej minst i politiska diskussioner man och man emellan.

De flesta torde nu för tiden veta, att det finns en filosofisk riktning, som blankt förnekar det fria tänkandets möjlighet. Tänkandet är, menar tydligen denna riktning, lika bundet av orsakslagen som skeendet i naturen. Tanken kan lika litet vara fri som viljan. Andra menar, att alla människors tänkande ytterst bestämmas av deras intressen, alltså av hänsyn till egna fördelar. Särskilt gäller detta naturligtvis tänkandet över samhällets angelägenheter.

Att ingå på en granskning av dessa filosofiska teorier, som varit föremål för ordstrider i långa tider, skulle inte tjäna något till. Naturligtvis inverkar både inpassningen i samhället och nedärvda fördomar lika väl som känslor av sympati eller motvilja på de flestas tänkande och leder dem ibland vilse. Men den som ärligt kämpar mot sådana inflytelser på sitt tänkande, kan dock nå långt i frihet från dem. Om så inte vore fallet, kunde den vetenskapliga och tekniska utvecklingen inte förklaras. Här har många misstag och fel begåtts. Ingen är fullkomlig. Inte ens de mest genialiska bland människor kan undgå att då och då göra sig skyldiga till oriktiga slutledningar. Men när var och en drar sitt strå till stacken och söker placera det så gott han förmår, så växer verket efterhand och tar form. Det kan ibland raseras av nya upptäckter och skarpare tänkande. Men i så fall ersättes det snart genom nya bemödanden från andra utgångspunkter.

Det skulle vara lätt att framdraga många talande och delvis roande exempel på ett klavbundet tänkande både från historien om åskådningarnas öden och från den äldre samhällsvetenskapens nutida anhängares sätt att resonera. Men det skulle

föra oss ett stycke utanför ramen för denna lilla artikel.

Omöjligt uppställa för samhällsutvecklingen länge giltiga satsar

Det är faktiskt omöjligt att på samhällsutvecklingens område uppställa några för en lång framtid giltiga satsar. Varför? Jo, helt enkelt därför att nya, oförutsedda faktorer ständigt kommer till och ändrar de förutsättningar, från vilka profeterna utgick.

När ångkraften stod i förgrunden och ångplogen just hade uppfunnits, skrevs det massor av lärda verk, som bevisade, att jordbruket i framtiden måste ta form av jättestora sädesfält, plöjda med ångkraft. Denna kunde nämligen inte alls anpassas för små och medelstora brukningsdelar. När den oljedrivna traktorn hade nått sin nuvarande fulländning, har hela problemet fått nya förutsättningar. Ingen talar längre om den klumpiga ångplogen med dess långa draglinor och svårhanterliga lokomobiler.

Elektriciteten har på samma sätt förändrat förutsättningarna för den ekonomiska driften av mindre industriföretag, för att inte tala om belysningen av bostäder, samlings- och arbetslokaler. Den som är nog gammal att ha varit med om talgdanken och de första fotogenlamporna, kan själv se, vilken för 100 år sedan otänkbar revolution den moderna elektricitetsåldern har åstadkommit både i produktionen och levnadssättet.

Det är det fria studiet av naturen och det fria tänkandet över gjorda iakttagelser, som har förändrat vår värld. Denna förändring sker ingalunda automatiskt, på grund av yttre materiella förhållanden, såsom en del tänkare menar. Den fria tanken och den förnuftiga målsättningen betyder nästan allt. Men det går naturligtvis inte att förverkliga ens de bästa idéer, förrän tekniken har skapat förutsättningarna. Det skulle t.ex. inte ha gått att göra en bil på Gustaf Vasas eller ens på Karl XV:s tid.

Ett hus är först tänkt, innan det kommer till stånd

Man måste lägga grund, innan man bygger ett hus. Men det är inte grunden, som bygger huset, utan det sker av samverkande människor. Och vad mer är: huset är först *tänkt*, innan det kommer till stånd.

Om det vore så, som en riktning menar, att yttre materiella förhållanden bestämde över det mänskliga tänkandet, så skulle ju yttre tvång vara onödigt. Alla skulle handla lika, som arbetsbien i kupan. Allt skulle då också i människosamhället gå efter oföränderliga regler liksom i bikupan och aldrig i tidernas tider kunna ändras.

Bästa beviset för att människan har förmåga att i stor utsträckning tänka fritt, är väl till sist, att hon kan ändra sina arbetsmetoder, sin samhällsorganisation och därmed sina levnadsvillkor. Intet djur är i stånd till något liknande.

Det är först i den mån människan förmår lösgöra sitt förstånd ur den primitiva bundenheten

och rikta in dess kraft på att lösa tillvarons problem i mänsklig anda och till allmänt väl, som hon höjer sig över djurstadiet.

Borde människan ha stannat på djurstadiet?

Det finns i vår tid en del författare, som menar, att människan aldrig borde ha tagit ett sådant steg. Hon borde ha förblivit djur och varit lycklig. Dessa vilda reaktionärer glömmer, att de själva inte skulle ha funnits till, om de första upprättgående varelserna hittat på den idén — om det nu kan kallas en idé. Det var tack vare en viss intelligens och utnyttjandet av den, som den fysiskt svaga människovarelsen kunde fortleva. Utan intelligens skulle i detta nu på sin höjd några hundratusental av släktet kunnat hålla sig vid liv i trakter med lämpligt klimat och gynnsamma villkor i övrigt. Häruppe i Europas norra del skulle andra varelser ha haft ett absolut övertag, som hade förhindrat de intelligenslösa människodjurens utbredning till så ogästvänliga nejder.

På tal om de nu berörda litterära idéerna kan nog med en vis man i det förgångna sägas: Dumheten är en Guds gåva, men den får inte missbrukas.

Alltför många nöjer sig med andlig skåpmat

Det sorgliga är inte, att människan har för mycken tankeförmåga utan tvärtom för liten. Antalet av dem som nöjer sig med att leva på andlig skåpmat, på teorier, vilkas riktighet de aldrig brytt sig om att pröva, är alldeles för stort. Många, som tror sig vara oerhört radikala, därför att de lärt sig några fraser, som låter bra, är både i sitt liv och sina tänkesätt stockkonservativa, om man därmed menar, att de envetet håller fast vid föräldrade och bevisligen oriktiga föreställningar. Man kan träffa folk, som smickrar sig med att vara glödande revolutionärer men som råkar i misshumör, så

snart man av dem begär en aldrig så liten ändring av de dagliga vanorna eller arbetsmetoderna. Av dem kan aldrig väntas hjälp till några framsteg eller förbättringar eller till revidering av nedärvda tänkesätt. Glöden kommer hos dem från ett slags kattöga, som passivt återkastar en utifrån kommande, inte från deras egna själskrafter utgående strålning. Att tänka fritt, att söka frigöra sig från fördomar och se saker och ting, som de är i verkligheten, kan vara arbetsamt och i vissa fall plågsamt, om ens felaktiga föreställningar är alltför ingrodda. Det är ett allvarligt företag att söka nå friheten på tankens område. Inte många av oss lyckas ens någorlunda nå målet, men enbart försöket är lovvärt. Det är som att odla och så i förut obruten mark. Det lönar kanske i början illa mödan, men förutsättningen för att landet skall ge större skördar är, att många strävar mot samma mål.

VI VILL HA AKTIVA FÖRETAGSNÄMNDER!

Under hösten har SAF, LO och TCO startat en kampanj för aktiva företagsnämnder. I anslutning härtill har »Brännpunkten» vänt sig till en del kända personer inom och utom företaget, som på olika sätt sysslat med nämndverksamheten, för att höra deras åsikter i det aktuella ämnet.

Värdefulla synpunkter att hämta hos de anställda

Från arbetsgivarhåll önskar vi, att företagsnämnderna skall vara mera aktiva, säger ombudsman *Torsten Christensson*, SAF:s expert på företagsnämnder. Vi skulle t.ex. gärna se, att det efter arbetsgivarens information följde frågor och uppstod diskussion. Förutsättningarna för att nämndarbetet skall lämna mera påvisbara resultat är goda. Vi vet, att det finns goda, användbara förslag och värdefulla synpunkter att hämta hos de anställda. I en företagsnämnd bör alla hjälpas åt, så att samarbetet leder till praktiska resultat. En hjälp till självhjälp i detta avseende är brevkursen »Aktiva företagsnämnder».

Vad sker efteråt?

Om nämndens verksamhet inte bidragit till förbättrade produktions- och arbetsförhållanden inom företaget, kan inte resultatet betraktas som tillfredsställande, säger red. *Lennart Vallstrand* i »Fabriks». Det finns nämnder, som utvecklar en betydande aktivitet på mötes-, diskussions- och informationsplanet. Men det stannar liksom därvid. Läser man protokollen eller granskar man på annat sätt, vad som skulle vara fortsättningen, finner man ofta, att verkställigheten saknas - planer, medgivanden och utredningar rinner ut i sanden.

Sammanträder man överhuvudtaget inte, kan ingen verksamhet redovisas; om man har ett sammanträde i stället för avtalsenliga fyra, om man ägnar ett förstrött intresse åt informationsverksamheten, förslagsverksamheten och samrådet överhuvud, då torde aktiviteten vara ringa.

Den bild man får av nämndverksamheten, när man följer den »från ovan», är splittrad. Det finns bra nämnder, mindre bra och direkt värdelösa. Verksamheten har därför delvis motsvarat förväntningarna, delvis inte. Generellt sett: ja, någorlunda. Ty vi väntade faktiskt inte underverk.

Orsakerna till förekommande brister i aktivi-

teten är många. Parterna kan väl skylla på varandra och har rätt däri — ojämförligt viktigt är nog att de var för sig verkligen bjuder till att åstadkomma ett gott samråd. Till det material, som erbjudes i kampanjen för Aktiva företagsnämnder, finns från LO:s sida föga mer att tillägga än: *Låt oss arbeta vidare!*

Överlag positiv inställning till nämnderna

— Samarbetskommittéerna vid Höganäsbolaget ersatte ju de sedan ett par år tillbaka förekommande tekniska kommittéerna, säger produktionsdirektör *Edvin Olsson*. Genom vårt system med en nämnd vid varje driftsenhet har nämnderna blivit mycket tekniskt betonade. Vi har haft stor nytta av samarbetskommittéerna, när det gällt att få resonans bland de anställda om nödvändiga rationaliseringsåtgärder.

Man bör betänka, att det i stort sett är rationaliseringarna, som skapat vårt välstånd. Gott samarbete har alltid präglat våra kommittéer, och vi kan glädja oss åt en mycket positiv inställning på alla håll.

De anställda bör uppmuntras till djärvare tag

Övering. *Malte Nilsson* i Västervik, med gammal erfarenhet från de tekniska kommittéerna, har mycket på hjärtat.

— De tekniska kommittéerna bestod av många medlemmar. Varje år avgick halva antalet, och de nytillkommande valdes av den sittande kommittén. Meningen var, att ett så stort antal som möjligt skulle få komma i kontakt med verksamheten. I företagsnämnderna är det

i regel de ledande inom arbetarorganisationen, som svarar för representationen, och den önskvärda cirkulationen blir i regel inte av. Medlemsantalet är även för litet.

Att förslagsverksamheten ofta minskats på senare år är naturligt, då arbetaren med sitt begränsade arbetsfält redan gjort de mera väsentliga förbättringsförslagen. Till följd av ledningens utbildning och erfarenhet blir det i regel inte mycket utrymme över för förbättringar. De anställda bör dock uppmuntras till djärvare tag samt till att ställa frågor till driftsledningen. En sådan fråga kan, om den ger resultat, bli föremål för belöning.

Medlemmarna bör känna sitt ansvar genom att t.ex. rätta missuppfattningar bland kamraterna och genom att verka för en god anda på arbets-

platsen till allas trevnad -- även företagsledningens -- inte minst genom att hålla kverulanter borta. Nämndsammanträdena bör hållas på ett högt plan.

Nämndledamöterna skall svara för den viktiga vidareinformationen genom att i sitt dagliga arbete sprida information och genom att vid organisationernas möten redogöra för de huvudfrågor, som behandlats i nämnden. Vid komplicerade frågor bör därvid gärna företagsledningen eller vederbörande föredragshållare inbjudas.

I protokollen bör huvudpunkterna vara klart markerade.

Höganäsbolagets arbetsledare aktivt intresserade i företagsnämnderna

-- I LO:s skrift »Företagsnämnderna» har man påstått, att bristande nämndaktivitet till stor del skulle bero på negativ inställning hos arbets-

ledarna. Jag förstår inte riktigt, varpå man grundar ett sådant påstående, uttalar sig överfogde *Erik Fridlund* i Gunnarstorp. Är verkligen arbetarna kapabla att se och rätt bedöma våra insatser i de tekniska nämnderna? Det vore rätt så nyttigt, om vi arbetsledare kunde få

granska de rapporter från nämndsammanträdena, som LO begagnar för sin betygsättning av verksamheten över hela landet, men det låter sig väl inte göra.

Om vi sitter tysta vid sammanträdena, beror det ofta på att vi redan resonerat igenom olika ärenden med driftschefen, dvs. ordföranden vid sammanträdet. Sedan blir ju vår uppgift närmast att lämna kompletterande upplysningar. Jag vill emellertid poängtera, att vi arbetsledare som regel har en utpräglat positiv inställning till företagsnämnderna, och vi försöker i praktiken omsätta förslag till förbättringar så fort som möjligt. Sannolikt förtiger man undantagsvis på en del håll saker man kommit på och yppar dem först vid ett kommande sammanträde i den falska tron, att arbetsledaren annars skulle stjäla idén.

Protokollen måste vara fylliga

-- Aktiviteten bland oss arbetare i nämnderna, har varit beroende av hur pass vi kunnat frigöra oss från gamla uppfattningar om att maskinen tar

brödet från arbetarna, framhåller bruksarbetare *Evald Johansson*, Bjuv. Man kan emellertid fastslå, att ökade kunskaper, större vidsynhet och utsikten att tjäna en extra slant ganska snabbt fått oss att i stor utsträckning helhjärtat engagera oss i verksamheten. Många för-

slag till förbättringar har gjorts och även kommit

till användning, men jag tycker, att företagsledningen i vissa fall undervärderat dem. Personer, som visar en påtaglig förmåga att göra bra saker, bör spurras till ytterligare ansträngningar.

Vad verksamheten betytt för produktionen, vågar jag inte bedöma. Men vi får inte glömma alla förbättringar för att öka säkerheten och trivselen i arbetet. Nämndverksamheten har utan tvivel bidragit till att skapa större förståelse och ett mera otvunget och kamratligt förhållande mellan överordnade och underordnade, även om vi har långt kvar till den fria och älskvärda umgängeston, som är så vanlig i Amerika.

Protokollen bör skrivas utförligt, ty många läser dem. Jag vet, att vi deltar livligt i diskussionerna, och därför är det ganska försmädligt, när en kamrat frågar, om vi bara sitter tysta under sammanträdena. Det har faktiskt sett så ut ibland.

Nämndledamöterna får inte bli »nickedockor»

-- Vad nytta den nu pågående reklamen kan göra återstår att se, säger sorterare *Edvin Olsson*, Skromberga. På de flesta arbetsplatser blir den nog lika med plus minus noll.

Själv kan jag inte skryta med att vara någon aktiv företagsman, är nyligen invald i »nämnden» och har endast varit närvarande vid ett sammanträde. Detta sammanträde var intressant så tillvida, att vi fick information om

såväl tillgång som efterfrågan på alstren från vår industri, vidare om vissa förestående driftsomläggningar, arbetskraftsproblemet samt slutligen om den svenska produktionen.

Men trots att vi fick dessa informationer och även tillfälle att delge företagsledningen våra synpunkter, motsvarar inte företagsnämnderna mina förväntningar. Ett par frågor: Blir de förslag, som kommer från arbetarnas sida, alltid behandlade i samråd med förslagsställaren? Blir frågan om trivsel på arbetsplatsen ömsesidigt diskuterad och ordnad till de anställdas fördel, även om penningkostnaden till en början skulle bli större för företaget?

Man lägger grunden till en bra företagsnämnd ute på arbetsplatserna. Känner de anställda trivsel och glädje, så skapar detta i sin tur ökat intresse för företaget aktuella problem. Jag skulle vilja tolka frågan om företagsnämnderna så här: Finns det glädje och trivsel på en arbetsplats, då är det fart och kläm i nämnden, visande, att de anställda är inriktade på samarbete. Är förhållandet det motsatta, då blir företagsnämnderna och mängden av inkomna förslag därefter.

Om det inom ett företag finns en bra företagsnämnd, låt då denna få god insyn i företaget, och om det skall bli driftsomläggningar, låt grundligt undersöka ledamöternas synpunkter! Om de är beaktansvärda, godtag dem då, annars kan nämndledamöterna lätt bli »nickedockor»!

DEN NYANSTÄLLDE –

Er vän

Från gruvbefälsmötet på Höganäs Stadt

Det gäller att på rätt sätt ta hand om och lära upp den nyanställde, och på detta område har inte minst arbetsledaren en mycket viktig mission att fylla, framhöll yrkeskonsulenten i Föreningen Gruvarbetsstudiekontoret, ingenjör Jörgen Green vid ett innehållsrikt informationsmöte för Bolagets

gruvbefäl på Stadshotellet i Höganäs den 1 november.

Att vi inte är ensamma om att brottas med sådana problem, visade med önskvärd tydlighet ett par amerikanska filmer, som gick ut på att en nyanställd skall tas emot som en god vän.

Informationsmötet leddes av överingenjör Magnus Smedberg, som först visade en tablå över årets beräknade och uppnådda produktion. Planerna har tydligen i stort hållit streck. Han orienterade vidare om planerade och utförda förenklingar och förbättringar vid gruvdriften. En av dessa förbättringar är »roof bolting» eller på svenska bergförankring, som behandlas närmare på nästa sida.

Skyddsinspektör Allan Jungbeck påpekade, att vi fortfarande kan glädja oss åt en i jämförelse med annan likvärdig verksamhet mycket låg olycksfallsfrekvens. Det är främst ungdomar och nyanställda och då inte minst utländska arbetare, som genom mera information måste få ökad förståelse för säkerhetsarbetet.

Även doktor Stig Jonés kom i sin redogörelse över knäskador in på de nyanställda. Gamla rutinerade gruvkarlar, sade han, vet, att man väl måste skydda sina knän med filtkuddar och tjocka underkläder för att undvika knäskador, men nyanställda slarvar gärna med den saken.

I diskussionen om »Arbetsledarna och företagsnämnderna» ville inte överfogde Erik Fridlund hålla med om att arbetsledarna skulle ha en passiv inställning till nämnderna i varje fall inte vid Höganäsbolaget. Hans kolleger Harry Lindberg, Wallerius Månsson och Helge Leonardsson var inne på samma linje.

Mötet pågick hela dagen och skulle säkert ha kunnat fortsätta ännu några timmar, om inte plats hade behövt beredas i festsalen för ett otåligt väntande bröllopsfölje.

Gruvfogde Helge Leonardsson, Höganäs: »Arbetsledarna är klart positiva till företagsnämnderna.»

BELÖNADE FÖRSLAG TILL FÖRBÄTTRINGAR

Förslagsställare	Anställd vid	Beskrivning av förslaget	Förslaget inlämnat
Filare Sigurd Andersson	Centralverkst., Höganäs	Säkringsbult till grävmaskin	aug. 51
Avsynare Axel Alm	Fabriksdriften, Bjuv	Putsanordning	sept. 51
Packare Åke Hallengren	Järnsvampsverket, Höganäs	Skyddsanordning vid kedja	april 52
Filare Erik Götrik	Centralverkst., Höganäs	Slipfixtur	aug. 52
Filare Sigurd Andersson	Centralverkst., Höganäs	Stångbrotsch	aug. 52
Montör Johan Moberg	Centralverkst., Höganäs	Pinnbultsavdragare	sept. 52
Fasonmakare Ivar Westerberg	Rörfabriken, Höganäs	Anordning vid putsbana	sept. 52
Lagerarbetare Anton Andersson	Slipskivefabr., Lomma	Anordning vid bandningsapparat	sept. 52
Svarvare Martin Brink	Slipskivefabr., Lomma	Smältgryta för bly	sept. 52
Filare John Larsson	Mek. verkst., Västervik	Lock för oljekopp	okt. 52
Filare Axel Dahlkvist	Mek. verkst., Västervik	Verktyg för ytbearbetning	okt. 52
Svarvare Åke Josefsson	Mek. verkst., Västervik	Fäste för diamanthållare	okt. 52
Maskinarbetare Birger Pettersson	Mek. verkst., Västervik	Mätverktyg	okt. 52

Bergförankring — »Roof Bolting»

Under de senaste åren har systematiska försök gjorts i amerikanska kolgruvor att ersätta stämningen med takbultar. Tankegången har därvid varit att genom hopbultning av en packe horisontellt liggande skivor, utgörande taket i arbetsrummet, erhålla en styv platta, som inte böjs ned och bryts av den egna vikten och trycket från ovanför liggande takpartier. Genom dylik »Roof Bolting», bergförankring, vinnes åtskilliga fördelar. Den kan göras efter ett utexperimenterat schema och bli ett rutinarbete, varigenom säkerheten ökas. Bultarna hindrar inte övriga arbetsoperationer och transporter på samma sätt som stämpar. Dessutom underlättas ventilationsluftens cirkulation. Gångförhållandena blir bättre. I de fall, då stämarna brukar krossas genom att botten tryckes upp, behöver man nu inte stämpa om. Den nu anse-

Från Gunnarstorps gruva:
T.v. före, t.h. efter bergförankringen.

volym material, som skall hanteras ovan jord, i hissar och på transportvägar under jord för ett visst stämpningsarbete, minskas radikalt.

Bolaget har därför för mer än ett år sedan i Gunnarstorp satt igång med försök med bergförankring för att få erfarenhet av lämplig bulttyp, bultlängd, avstånd mellan bultar osv. De hittillsvarande försöken, som på ett förtjänstfullt sätt letts av bergsingenjör Jan Cleydert, Gunnarstorp, ser mycket lovande ut, varför metoden nu anses bära tillämpas i större skala. På informationsmötet med gruvbefälet lämnade ing. C. en ingående redogörelse för de gjorda försöken, och den åhördes med stort intresse av de församlade.

Bilderna visar en provyta i Gunnarstorps gruva före och efter bultarnas anbringande.

P E R S O N A L N Y T T

- **GÖRAN BERGÖÖ**, nyanställd ingenjör på syrafasta avdelningen vid AB Höganäsarbeten, Stockholm; kommer närmast från Statens Skogsindustri.
- **LENNART FORSS** har utbytt Höganäs mot Riverton, New Jersey, där han kommer att förestå laboratoriet vid Järnsvampsverket.
- **ULF GUMMESON** for i oktober till USA, där han skall leda driften vid Hoeganaes Sponge Iron Corp.
- **ERIK HJELM**, som tidigare varit arbetsstudie-man vid Arbetsbyrån, tjänstgör numera som förman vid Eldfast fabrik V, Höganäs.
- **STEN LILJA** lämnade Sverige samtidigt med civiling. L. Forss för att i Riverton vara driftsingenjör vid Järnsvampsverket.
- **ERIK LJUNG** börjar vid årsskiftet som serviceingenjör vid Försäljningsavdelningen för keramiska produkter för att där sköta vissa delar av den eldfasta servicen och främst besöka kunder i Finland och Norge. Han var tidigare anställd vid Donnarfvetts Jernverk.
- **RAGNAR LUNDGREN**, tidigare ovanjordsförman vid Schakt Malmros, tjänstgör t.v. som gruvfogde för djupborrningar och markskadefrågor.

- **MIKKEL MATHIESEN**, estländsk diplomingenjör, som för 6 år sedan arbetade på Försäljningsavdelningens ritkontor, har återknutits till Bolaget såsom konstruktör.
- **STURE MOSSBERG** kommer i mitten av januari att utbyta sin nuvarande tjänst som driftsingenjör vid Järnpulververket i Höganäs mot motsvarande befattning vid Hoeganaes Sponge Iron Corp., Riverton.
- **ERIC NILSSON**, föreståndare för Kemiska Experimentavd. på Centrallaboratoriet, är numera, sedan ing. Nils Fahlström slutat sin anställning i Bolaget, även driftsingenjör för de Kemiska fabrikererna i Höganäs.
- **NILS VALD. NILSSON** har utnämnts till reparationsförman vid Centralverkstaden, Höganäs.
- **TURE PERSSON** har utsetts till reparationsförman vid Skrombergaverken.
- **NILS E. PETTERSSON**, nyanställd serviceingenjör vid AB Slipmaterial-Naxos, Västervik; har tidigare arbetat vid Flygtekniska Försöksanstaltens verkstad i Ulvsunda.

Gruvarbetare Nils Persson, Nyvång, f. 1884

1 P. är skåning, född i Södra Villie. Fadern var lantbrukare, och Nils fick trampa i hans fotspår fram till värnpliktstjänstgöringen vid Norra Skåningarna. Efter nio års tjänst vid Dalby stenbrott lockades han av jordbruket i Nordv. Skåne. Ett avbrott gjordes i denna sysselsättning under tre år, då P. arbetade i Billesholms gruva. År 1924 fick P. anställning vid gruvdriften i Nyvång, där han sedan dess varit placerad.

Egen täppa med två tunnland jord har inneburit till fullo utnyttjad fritid. Nu njuter P. sitt otium vid god hälsa och med en vitalitet, som torde vara få 68-åringar förunnad. Då han tänker tillbaka på sina år som gruvarbetare ovan jord, blir omdömet: Tänk vad detta arbete är underlättat jämfört med förr i tiden!

Fabriksarbetare Adolf Ekelund, Bjuv, f. 1884

2 Född i Ekeby sysslade Ekelund med jordbruksarbete, tills han fyllde 20 år. Före exercisen var han ett halvår gamsarbetare i Skromberga. 1905 fick E. anställning vid Bjuvs gruva och blev som de flesta i tur och ordning dragare, lejhuggare och huggare. Från 1945 fram till sin pensionering har han varit sysselsatt vid fabriksdriften.

Ekelund har undvikit offentliga uppdrag. Hans invid Enegården vackert belägna stuga har givit tillräcklig sysselsättning under fritiden.

Fabriksarbetare Albert Olsson,

Bjuv, f. 1885

3 Olsson är född i Kropps församling. De första slantarna tjänade han som vaktpojke redan vid 9 års ålder. O. fortsatte med jordbruksarbete fram till 1903, då han tog värvning vid Skånska husarregementet. Efter tre års militärtjänstgöring började han vid Bjuvs fabriker men övergick snart till gruvdriften. Där arbetade han 1908—1946, de sista åren ovan jord. Sin anställning vid Bolaget slutade han som tegelbruksarbetare.

Olsson har några år varit ordförande i Föreningen Bjuvs Koloniträdgårdar. Han har haft ett mycket varmt intresse för gymnastik och brottning. Att O. fortfarande är en hängiven gymnastikentusiast framgår av följande yttrande: »Gymnastiken slutar jag inte med, förrän jag dör!»

Fabriksarbetare Emil Nilsson, Höganäs, f. 1892

4 Nilsson är infödd höganäsbo och började 13 år gammal som gamspojke vid Höganäs gruva. Året därpå fick han köra hästarna under jord, och sedan var han själv dragare ett par år. 1912 överflyttades N. till mekaniska verkstaden som gjutare, ett arbete som sysselsatte honom till 1940. På egen begäran kom han då till fabriksdriften med skiftande arbeten, för det mesta inom tegeltillverkningen.

N., som är en gemytlig person, har alltid haft lätt att anpassa sig. Han har därför trivts med sina varierande arbeten. Såsom änkeman har N. inga svårigheter att fylla ut fritiden. Hemmets och fastighetens skötsel sörjer härför. »Skulle tiden likväl bli för lång i fortsättningen, finns det väl bot för detta också», sa' den på grund av sjukdom förtidspensionerade N. och övergick till sina hushållsgöromål.

Fabriksarbetare Alfred Olofsson, Höganäs, f. 1885

5 Olofsson är kronobergare, född i Ryssby församling. Efter fyra års anställning i läderfabrik följde tre års tjänst vid Kungl. Kustartilleriet. Anställningen vid Bolaget började 1909

med gruvarbete ovan och under jord fram till 1925. O. arbetade sedan någon tid i Elektrod-fabriken och därefter vid Sjölastningen. De senaste tio åren har han varit sysselsatt i Järnsvampsverket.

Olofsson har alltid trivts med sitt arbete, och han ger förmännen bra betyg. Fritiden har han i största utsträckning ägnat åt sin koloniträdgård.

Förrådsförvaltare Frithiof Lundstedt,

Skromberga, f. 1882

6 L. är född i Skromberga, där han verkat hela sitt liv. Inte mindre än i 56 år har han ägnat Bolaget sina tjänster, en gärning som har respekt med sig. Givetvis har L. fått Pro Patrias medalj, och han gladdes också över Blomquist-medaljen.

Redan som tioåring tjänstgjorde han under skolfrierna som postbud vid Bolaget. Vid 14 års ålder började han i gruvan som »smepojke», och sedan blev det olika sysselsättningar ovan och under jord fram till 1911. Då befordrades L. till fogde. Fr.o.m. 1931 har han tjänstgjort som materialförvaltare vid fabriksdriften med undantag för sex år vid gruvsdriften i Nyvång.

Den fastighet L. bor i har han ägt i femtio år. Den är liksom täppan runt omkring välskött och utgör ett bevis på att ägaren är en mångkunnig och händig man.

Fabriksarbetare Nils Jönsson,

Simmelsberga, f. 1885

7 Född i Eljaröd i Skåne började J. sitt förvärvsarbete inom jordbruket. Efter värnpliktstjänstgöringen sysslade han med olika arbeten, av vilka skogs- och dikningsarbeten var de mest krävande. År 1916 fick J. anställning vid Skrombergaverken, och han har till största delen med olika uppgifter varit knuten till rörtillverkningen. Sin tjänst vid Bolaget slutade han som generatoreldare.

L. har haft relativt lång väg till arbetet, och efter slutat dagsverke har hus och trädgård givit tillräcklig fritidssysselsättning.

Svarvare Johan Andersson, Lomma, f. 1832

8 A., som är född i Lomma, började redan under skolfrierna tjäna de första slantarna som »vaktepåg». Vid 13 års ålder fick han arbete vid Cementbolaget, prövade sedan på lantbruksarbete för att 17 år gammal ta värvning vid Kungl. Flottan. Under tre år som flottist fick han smak för sjömanslivet och fortsatte som sjöman fram till 1910. Då återvände A. till landbacken och tog anställning vid Amerikanska Smärgelskivfabriken (nuvarande AB Slipmaterial-Naxos). Pro Patrias medalj fick han 1946, och då A. slutade sin tjänst med pension, hade han över 42 tjänsteår.

Under denna långa tid har A. inte varit borta en enda timma från arbetet på grund av sjukdom med undantag för några dagars frånvaro på grund av olycksfallsskador. Han är fortfarande vid mycket god vigör, och fritiden fördriver A. med diverse trädgårdsarbete, vilken sysselsättning han alltid varit mycket road av.

Mixare Gotthard Nilsson, Lomma, f. 1883

9 N. är född i Barsebäck men kom redan före skolåldern till Lomma. Han började tidigt sitt förvärvsarbete och hade i många år anställning vid Cementbolaget. Efter en tids arbete i lantbruk började N. 1915 vid Amerikanska Smärgelskivfabriken (nuvarande AB Slipmaterial-Naxos) och har huvudsakligen varit sysselsatt i »mixningen». År 1946 erhöll N. Pro Patrias medalj, och vid sin pensionering kunde han se tillbaka på 37 tjänsteår.

Fabriksarbetare Johan Olsson, Bjuv, f. 1896

10 Olsson är född i Bjuv. Efter ett par års arbete i lantbruk fick han anställning vid tegelbruket 1911. I många år var han hantlangare vid kanaltegelpressarna, som på den tiden drogs för hand. O. sysselsattes sedan som satsblandare, ett tungt arbete, som också skedde med handkraft. De sista åren har han haft diverse arbeten.

Vid tio års ålder blev O. faderlös, och han har troget hjälpt till att försörja sin moder, tills hon dog för några år sedan. O. förtidspensionerades på grund av sjukdom.

»FABRIKS» FÖRBUNDSSTYRELSE FICK FINA FÖRSTAHANDSINTRYCK

KÅSERI FRÅN TREDAGARSBESÖKET I NORDVÄST-SKÅNE

»Så vill jag hälsa er mycket välkomna. Det är säkert mycket nyttigt för er att en och annan gång lämna de skrivbord, där mer eller mindre vettiga avtalsförslag plitas ihop, för att resa ut och ta verkligheten i närmare betraktande. Det hoppas jag kan hjälpa er att se litet mera realistiskt på de frågor, vi diskuterar vid våra avtalsförhandlingar...»

Att det inte kan vara någon annan än chefen för Höganäsbolaget, som på detta brutalt hjärtliga sätt hälsar styrelseledamöter och funktionärer i Svenska Fabriksarbetareförbundet välkomna till bords, har nog den intelligente läsaren redan räknat ut. Uppenbarligen njöt han av situationen. Det är nu inte heller nödvändigt att stryka medhärsens, när parterna träffas vid annat bord än det som traditionellt är klätt med grön filt.

Så det blev ingen strejk nu heller, det förbjöd all den goda skånska maten, som Vikens Hotell hade bullat upp.

Alldeles tokigt karakteriserade inte heller direktör Gummeson situationen. Att förbundsstyrelsen de senare åren förlagt ett och annat sammanträde till olika industricentra i landet sammanhänger främst med en önskan att på nära håll få studera arbetsförhållanden, företagsorganisation och liknande. En del viktiga industrier och arbetsplatser för större grupper av förbundets medlemmar har besökts, och kontakten med företagsledning och medlemmar i sin hemmamiljö har varit enbart nyttig och välgörande. I vilken mån dessa studier på ort och ställe påverkat de senare utformade avtalsförslagen är dock inte känt för nedskrivaren av dessa rader.

Efter varje sådant industribesök har emellertid en viss förbundsstyrelseledamot (vem kan det vara manne?) med små fina antydningar gett näring åt en till slut ohejdbar önskan hos övriga förbundsstyrelseledamöter att vid lämpligt tillfälle stifta närmare bekantskap med vår sydliga landsända.

Förbundsledningen inte utsatt för attentat

Den 5 september var det hänt. Efter samling i Astorp gick hela förbundsstyrelsen med åtföljande ombudsmän under jorden i Nyvång, ja, inte bara gick vi cyklade kilometervis i breda gruvgångar. En liten tanke rann upp i min hjärna. Om vid detta tillfälle förhållandet hade varit spant mellan parterna, så hade faktiskt en sardonisk företagsledning kunnat arrangera en smart kupp mot Fabriksarbetareförbundet. Vilka saftiga rubriker hade man inte fått skåda i pressen: GRUVLIG FÖRLUST FÖR SVENSKT FACKFÖRBUND. Ledningen instängd i nedlagd gruvgång. Men eftersom det nu var före avtalsrörelsen, var en sådan åtgärd tydligen inte påtänkt.

För utfärder i underjordiska regioner bör man vara ändamålsenligt ekiperad. Vi var överlag imponerade över skåningarnas väl tilltagna stövelnummer, och under omklädningsproceduren surrade skämtsamma repliker i luften: »Nu ser du allt ut som Rasputin i nationaldräkt» eller »Det var första gången man kan säga, att du verkar upplyst».

När man tar hissen ner, utlämnar man sig helt åt lagen om kroppars dragning till jordens medelpunkt. Det gick undan värre, och intervallet mellan inandningsucken vid starten och utandningsditen vid bottenkänningen tycktes kortare än ingenting. Man var onekligen tacksam över att gruvhissen bara gick med 3—4 meter och inte med de 14—18 meter i sekunden, som vissa hissar i utlandet kan prestera.

Vårt förutskickade besök hade tydligen satt igång ett välsmort maskineri i fackföreningar och företag i Skåneland. Ett tecken därpå var det trevliga reseprogram, som vi fick oss tillstuckett vid ankomsten och där man läste, att gruvarbetarna i Nyvång var de första i världen, som kunde cykla till sina arbetsplatser under jord. Då måste det väl också vara sant, att Fabriks förbundsstyrelse är den första i världen, som företagit en studieresa på cykel 100 meter ned i kolnad urtidsvegetation.

Längst in i orterna klev vi på och hindrade arbetets utförande. Det var mycket, som man ville fråga om, och pratstunden med männen i flitig verksamhet på sina arbetsplatser skulle väl ha stått dem dyrt, om det inte funnits något som visst kallas väntepengar. Den omgivande naturen hade man svårt att bli särskilt förälskad i, även om man konstaterade, att det inte var något fel på luften eller temperaturen.

Om lönepolitiska fördelningsprinciper

Det är svårt att få ett klart intryck av ett arbete bara vid ett snabbesök, men nog föreföll jobbet hårt för oss överjordiska män, och vi tyckte, att det var synd, att Handelsarbetareförbundets ordförande, S A Johansson, inte var med. En företrädare för serviceyrken borde ha sett en gruvarbetare i aktion, innan han diskuterar lönepolitiska fördelningsprinciper.

Vi stannade under jord tillräckligt länge för att få veta det mesta om de mörksens gärningar, som utföres där. En invit att företa en gruvlig cykeltur ända till Bjuv avböjdes, då vi tyckte oss för denna gång ha fått nog av 150 miljoner år gammalt mörker.

I Bjuv fick vi lyssna till ett orienterande anförande om de nya fabriksanläggningarna för tillverkning av eldfast tegel. De är väl inte störst i världen, men frågan är, om man inte kan våga påståendet, att de är bland de finaste, mest ratio-

maliserade och tekniskt fulländade. Själv aktar jag mig för en redogörelse över detta tekniska underverk i en tidning med så sakkunnig läsekrets, men de av mina kolleger, som vet ett och annat om tegel och tegelbruk, var påtagligt imponerade: för att inte tala om oss lekmän. En del uttryckte till och med en särskild önskan om att en gång få bli truckförare för att åtminstone någon gång i livet känna glädjen över att ha saker och ting ordentligt på gaffeln.

Men nästa studieobjekt var inte mindre anmärkningsvärt. Om jag får uppdraget att visa en utländsk studiedelegation, vad som verkligen kan åstadkommas på skilda områden i vårt land, så tar jag vägen om Bjuv för att låta dem se det Folkets hus, man har byggt där. Det överträffade det mesta, vad vi sett i den vägen. Evald Johansson förde oss också omkring med synbart välbehag. Stil, elegans, trevnad (obs. i detta fall ingen västgötaklimax) utmärkte inredning och utsmyckning i denna arbetarborg. (Bestämt kommer gruvdistriktets arbetare att mötas där på en förbundskurs inom en inte alltför avlägsen framtid.)

»Folkets hus kostar oss två cigaretter per vecka», sa' Evald

Vännen Evald konstaterade stillsamt, att denna förnämliga tillgång för Bjuvs arbetare har en tillkomsthistoria fylld med vedermödor, men att man också kunde uttrycka dess tillblivelse ganska enkelt:

Vi arbetare i Bjuv offrar varje vecka vad två cigaretter kostar för att ha detta vårt Folkets hus.

Små individuella insatser, stora kollektiva resultat — är inte det som ett motto för svensk arbetarrörelse?

Bjuvsingarna är minnesgoda. Det framgick av en detalj i huset: en av de vackra salarna har fått

På Centrallaboratoriets tekniska bibliotek förklarar Henry Hansson för Gustaf Ljungmark från Surte, att det är en hel hoper kemi och fysik med i spelet också vid den eldfasta lerans behandling.

namn efter Carl Michaelsson, en bygdens son och en gång Fabriksarbetareförbundets sekreterare.

Här an knyter vi omsider till inledningen. På välkomstörd följer tacktal enligt gammal vedertagen ritual, varför förbundsordförande Gunnar Mohlne för direktör Gummesson betygade ledamöternas ständiga beredvillighet att lära och realistiskt se på Höganäsbolagets förmåga att bära våra lönekrav och skämtsamt tillade: »Vi har tyckt oss förstå, sedan vi har avverkat halva vårt studieprogram här nere, att här har vi ett företag, där det finns något att ta...»

Varpå direktör Gummesson såg ut att tänka ett och annat om sina vänner i Viken.

Och solen sken, och Skåne log, och bussen brummade vidare mot Höganäs, där rörfabriken, stengodsfabriken och centralverkstaden stod i tur att beses. Där vallades vi omkring under ett par timmar och beskådade alla för denna tidnings läsare så välkända finesser. De flesta av oss sökte se sakkunniga ut och talade fackmannamässigt om brännugnar, miljoner hästkrafter och farliga revolversvavar, men det lurade väl inte många. Alla imponerades av formatet på anläggningarna, kommenterade den påtagliga ordning och reda, som präglade arbetsplatserna och noterade de synliga bevisen på god arbets- och företagsledning.

Eva och skräcködlan

Rundvandringen avslutades på Centrallaboratoriet, där ett par initierade ciceroner bidrog att förstärka våra intryck av bolagets förutseende med tanke på morgondagens produktion. Vårt programhäfte upplyste oss också om att det går en nästan rak linje från Höganäsbolagets forskningslaboratorium till den astrakan urmoder Eva snattade från Kunskapens träd. Det var tänkvärt. Vid tiden för denna förbjudna operation (högst ungefärlig tidsberäkning) traskade en skräcködlan omkring i Höganässtrakten och efterlämnade spår, som nu kan beskådas i laboratoriets charmfulla foajé. Om man tänker på vad denna Evas nyfikenhet resulterat i under gångna 150 miljoner år, får man en nästan hisnande känsla av Centrallaboratoriets möjligheter att påverka utvecklingen i framtiden.

Vad är mer att säga om våra upplevelser i Höganäs med omnejd? Att vi uppskattade 66:ans gästfrihet under förbundsstyrelseledamötet i Folkparken, att vi gladdes åt vår tur med vädret — det ösregnade, så länge förbundsstyrelsen sammanträdde, och var strålande väder, så snart vi gjorde avstickare till fabriker och arbetsplatser och den natursköna Kullabygden — att vi noterade den precision och det förutseende, som kom till uttryck i organisationen av vårt studiebesök, och att vi alla var överens om att bakom Henry Hanssons (det var alltså han) förut anförda fina antydningar om Skåne och skåningarna ligger en realitet, som inte kan förnekas. En kollega med rottrådar i skånsk mylla förklarade också blygsamt avvärjande, att några ju också alltid måste ligga i täten.

Säkerhets- tjänsten

SKYDDSKOMMITTÉSAMMANTRÄDE INFÖR ÖPPEN RIDÅ I GUNNARSTORP

En gång tidigare har Gunnarstorpsverkens personal med damer inbjudits till ett sammanträde inför öppen ridå; då var det företagsnämnden, som tog initiativet för att låta en större krets taga del av vad nämnden arbetar med. Denna gång var det skyddskommittén, som stod för inbjudan och som därmed blev en föregångare att låta en större krets få insikt i det för alla och envar så viktiga skyddsarbetet. Vi hoppas att med dessa företagsaftnar inom hem och samhälle vinna ökad förståelse för våra problem och våra åtgärder för att lösa dem.

Ing. Jan Cleydert uttryckte i sitt hälsningsanförande sin glädje över att så många hörsamt inbjudan. Vid genomgång av föregående mötesprotokoll rapporterades, att alla framförda förslag till förbättrade skyddsåtgärder hade blivit genomförda. Därefter tillfrågades skyddsombuden, som under dagen gått inspektionsrond i gruvan, om de hade upptäckt något, som kunde ge upphov till eller medverka till olyckstillbud.

Ombudens huvudintresse hade för dagen varit nybörjarnas arbetsrum samt utförandet av skyddsstämningen.

Socionom Nils-Erik Lundblad från Skyddskontoret lämnade en bildstatistik över olycksfallsantalet vid Gunnarstorpsverken och gjorde jämförelser med företagets övriga gruvor.

Gruvarbetare Henning Henningsson inledde diskussionen om nybörjaren i sitt arbete och framhöll, hur betydelsefullt det är för nybörjarens trivsel att bli trevligt bemött av de äldre kamraterna, som genom att föregå med goda exempel lättare kan sätta nybörjaren in i grugarbetet. Nybörjaren har väl aldrig förr omfattats med sådan omsorg som

nu eller fått en så grundlig instruktion, men ändå kan mycket mera göras på denna punkt.

Kort sagt, den som lämpar sig för grugarbetet har nu alla möjligheter att med instruktörens hjälp bättre finna de rätta grunderna för hur arbetet skall utföras. Det är inte bara skyddskommitténs skyldighet att varna för eller undanröja sådant, som kan ge upphov till olycksfallsrisker, det är också varje enskild arbetares skyldighet.

Instruktör Einar Larsson påpekade, hur viktigt det är, att nybörjaren förstår, att arbetsrummen måste vara väl stämpade. Givna instruktioner måste följas. Om nybörjaren är tveksam, skall han kalla på instruktören eller fogden och inte utsätta sig för onödiga olycksfallsrisker.

Risken är mindre för nybörjaren, så länge han står under vår uppsikt, framhöll instruktör Sigfrid Kvist. Däremot glömmar han ofta att vara lika försiktig, när han sedan kommer i lag med äldre vana arbetare, som genom sin yrkesvana har större förmåga att bedöma förhållandet i arbetsrummet, något som nybörjaren vanligen saknar.

Överfogde Erik Fridlund poängterade, att grugarbetet är ett yrkesarbete. Den rätta yrkesvanan uppnår man först efter tre till fyra år.

Övering. Magnus Smedberg sammanfattade vad som hade framkommit under diskussionen. Om grugarbetet utföres rätt, kan det inte anses vara mer riskfyllt än annat arbete. Olycksfallsfrekvensen vid våra gruvor är absolut inte avskräckande, om man jämför med många andra arbetsplatser. Den är i stället lägre än vid malmgruvor, byggnadsarbeten, skogs- och flottningsarbeten. Och det beror inte minst på ett gott skyddsarbete.

Filmen »Det hände i arbetet» belyste nyttan av instruktion för nybörjaren och följderna av att nonchalera föreskrifterna.

Intendent Bertil Wallgren kåserade sedan trevligt om reda och ordning på arbetsplatsen, illustrerat med »Hundra bilder i svart och vitt». Det var ett inslag, som livligt uppskattades av mötesdeltagarna. Sedan visades Höganäsjournalen 1951.

Till kaffet kom som en avslutande överraskning trolleriprofessorn Mr. Rolando och förbluffade alla med sin fenomenala fingerfärdighet och magi.

Mötesdeltagarnas tack till Höganäsbolaget och de medverkande för en intressant afton framfördes av avdelningsordföranden, Henning Henningsson.

Skyddskommittén får även uttala sitt tack till medverkande och mötesdeltagare. Så vill man hoppas, att skyddskommitténs initiativ skall skapa en gemensam, skärpt front mot olycksfallen. Vi bör alla göra vår insats för säkerheten, därmed gör vi oss själva den största tjänsten. H.

Förstärkt gruvkänga

En engelsktillverkad gruvkänga av det välkända BATA-märket med »traktor»-sula och förstärkningar, speciellt över tåpartiet, har genom Skyddskontoret förmedlats till personalen vid våra olika gruvschakt. Inte mindre än 117 anställda antecknade sig för kängan, som endast kostar kr. 19:— per par. Helt säkert kommer denna fotbeklädnad att visa sig ändamålsenlig och i sin mån bidra till ett minskat antal fot- och tåskador.

BROTT UTAN OLYCKSFALL I 3¹/₃ ÅR

Olycksfallsfritt! En grånad kämpe i arbetarskyddsarmén lystrar. Finns det väl någon verksamhet, som under en längre period kan hållas igång utan att olycksfall inträffar? Kan folk arbeta med farliga maskiner och med högt uppdriven arbetstakt och likväl oskadda klara sig från uppgiften? Mången mycket försiktig person kan givetvis klara sig, men kan en fabrik, en transportavdelning eller ett lantbruk med många anställda och med många maskiner driva sin verksamhet utan de tragedier, små eller stora, som olycksfall alltid är, när de inträffar? Och om det går, hur länge går det?

Dessa frågor får utgöra bakgrund till denna redogörelse från några av Bolagets arbetsplatser, där man under lång tid inte haft olycksfall av sådan art, att de fordrat sjukskrivning längre tid än 2 dagar, dvs. där man arbetat praktiskt taget olycksfallsfritt.

Den arbetsplats, där man längst undvikit olycksfall, är *lerbrottet vid Margreteberg* strax norr om Höganäs. I 3¹/₃ år har 5--6 man sprängt med dynamit, grävt med maskin och transporterat bort många tusen kubikmeter lera utan ett enda olycksfall. Det är bra presterat. Men, invänder skeptikern, de är ju bara några stycken, de arbetar i dagsljus, och det finns inte så många tillfällen, då olycksfall kan inträffa. Dessa invändningar är kanske motiverade, men man får inte glömma, att hur få som än är sysselsatta på en arbetsplats, så kan det hända olyckor. Det är inte antalet arbetare i sig självt, som är avgörande för hur stor olycksfallsfrekvensen blir. Inträffar 1 olycksfall på 5 arbetare blir frekvensen lika stor, som när 20 olycksfall inträffar på 100 arbetare. Och vad belysningen beträffar, får man komma ihåg, att under den mörka årstiden har arbetarna i Margreteberg inte så god belysning som t.ex. deras kamrater i fabriker.

Arbetarna i Margreteberg har bildat ett lag, som lärt känna varandras arbetsvanor och uppnått en förtrogenhet med arbetsplatsen, som är av allra största betydelse för att kunna genomföra arbetet riskfritt.

Som god tvåa kommer de kemiska fabriker. Höganäs, där ett 30-tal man i 2 år, 2 månader och 9 dagar arbetat olycksfallsfritt. En prestation så god som någon.

Lokpersonalen i Höganäs är en tredje kategori, värd att omnämna. Den har i 11 månader och 28 dagar ångat fram på våra järnvägar utan ett enda olycksfall.

Lantbruket har de senaste åren genomgått en rationaliseringsprocess, som nästan gett denna näringsgren karaktär av industri. Traktorer, skör-

detröskor och övriga maskinella hjälpmedel ställer helt andra krav på lantarbetaren av idag än på hans kamrat i går.

Olycksfallsfrekvensen för jordbruket, vid gårdar med fler än 5 anställda, har inom hela landet stigit med 4 enheter per 100 årsarbetare under 1935-1944¹. En undersökning¹ av orsakerna visar, att inemot en tredjedel föll under rubriken »Ordning på arbetsplatsen». Det vill naturligtvis säga brist på ordning.

Av Bolagets lantbruk har *Gustafsborgs gård i Gunnarstorp* klarat sig längst utan olycksfall. Sedan mer än 3 år tillbaka har man där arbetat olycksfallsfritt. På *Stora Hyllinge* är den olycksfallsfria tiden nära 11 månader. Även de övriga bolagsgårdarna har hävdats sig väl i kampen mot olycksfallen.

N E L.

¹ Arbetarskydd och Brandförsvär, Stockholm 1949.

Brandorsaken var svetsning! Skyddsinspektör A Jungbeck visar för konsulenten i Svenska Brandskyddsföreningen, Axel Rörström, bilder efter en brand i Kemiska Fabriken i Höganäs förra året. Bilden nedan togs vid informationsmöte för bolagsanställda, då brandkonsulenten talade om »Svetsning som brandorsak».

Från rundabordssamtalet i Höganäs Folkpark över ämnet »Vi och rationaliseringen». Bilden t.v. i borte raden: överingenjörerna B Aggeryd, W Cronström och M Smedberg samt produktionsdirektör Edv. Olsson. Bilden t.h.: förbundsordförande G Mohlne, bruksarbetarna H Hansson och E Johansson samt gruvarbetare E Berg.

Rationaliseringen är ett av de viktigaste instrument, som ett företag har för att göra produktionen lönsam, påpekade direktör Edvin Olsson vid det rundabordssamtal över ämnet »Vi och rationaliseringen», som inledde en av ABF i Höganäs, avd. 66 av Svenska Fabriksarbetareförbundet och FCO anordnad föreläsningsserie kring temat »Fackföreningsrörelsen och den fulla sysselsättningen». Vid Höganäsbolaget är erfarenheterna av gjorda rationaliseringar enbart goda, framhöll direktör Olsson vidare, och de har kunnat genomföras i bästa samförstånd mellan företagsled-

Bildnings- verksamheten

sök, som görs i gruvorna. De är inget självändamål, utan de är nödvändiga för att göra driften lönsam, sade han. Ingen må tro, att det rationaliseras för att försämra arbetsförtjänsterna för de anställda. Rationalisering är ett viktigt led i mänsk-

»Vi OCH RATIONALISERINGEN»

Intressant rundabordssamtal upptakt till ABF-serie i Höganäs

ning och anställda. Den skärpta konkurrensen på alla fronter torde tvinga oss till ökade ansträngningar för att få hela produktionsapparaten så rationell som möjligt.

Förste inledare var Fabriksarbetareförbundets ordförande Gunnar Mohlne, och han poängterade genast, att det inte råder någon direkt skillnad mellan arbetsgivarens och arbetstagarens inställning till rationaliseringsproblemen i princip. Men när det gäller deras tillämpning, kan åskådningarna ofta gå isär.

Arbetsgivareföreningens representant, direktör Sten Alrutz, Allmänna gruppen, deklarerade, att hans inställning i stort sett överensstämde med herr Mohlnes. Uppkommen rationaliseringsvinst kunde bl.a. begagnas för åtgärder, som skapade bättre arbetsförhållanden för de anställda.

Grupperade kring bordet satt förutom de tidigare nämnda herr Egon Jönsson med ordförandeklubbans i sin hand, överingenjörerna Magnus Smedberg, Walter Cronström och Bengt Aggeryd på arbetsgivaresidan med herrar Henry Hansson, Evald Johansson och Evert Berg mitt emot.

Ur den livliga diskussionen kan nämnas, att överingenjör Smedberg värdjade till gruvarbetarna att med friska ögon se på de rationaliseringsför-

lighetens framåtskridande. Utan tekniska vinningar skulle vi stå stilla.

Men man får för den skull inte glömma människan, erinrade Evald Johansson om. Människan är inte någon maskin, som kan ställas in urverksmässigt. Det är därför nödvändigt att hålla gränserna klara mellan människan och maskinen för att skapa sann trivsel och god anda på arbetsplatsen. Men genom samarbete från begynnelsen kan man undvika många misshälligheter, som annars lätt uppstår.

R K

40 elever kontorsutbildas

Vid Höganäsbolagets Huvudkontor har ett nytt läsår startat i intern kontorsutbildning med 40-talet deltagare. Studieplanen upptager ämnena kontorskännedom och uppförande på kontor, företagskunskap, maskinskrivning och stenografi. Som lärare fungerar tjänstemän vid Bolaget.

Deltagandet i stenografi är frivilligt, och undervisningen bedrivs i en nybörjar- och en fortsättningskurs. Ämnet företagskunskap omfattar även besök i gruva och fabriker. Och så blir det examen med skriftliga prov någon gång på vårkanten.

Visste Ni, att redan i antiken viktiga tal i den romerska senaten upptecknades av stenografer och att det är mer än hundra år sedan man började föra stenografiska protokoll i de olika ländernas parlament?

De första svenska riksdagsstenograferna hade för övrigt lärt sig konsten i Frankrike på 1820-talet. Först i slutet på 1800-talet fick emellertid stenografien allmän spridning genom att affärslivet tog den i sin tjänst.

Stenografien har under senare årtionden fått en ännu mer utbredd användning. Detta förefaller helt naturligt med tanke på att vårt tidevarv kännetecknas av rationalisering inom alla områden. Ty liksom t.ex. de moderna transportmedlen bidrager till att spara tid åt oss, har den snabba skriften samma verkan.

Givetvis måste kontorsarbetet bli effektivare, ju snabbare personalen kan göra noteringar av olika slag. I ett remissyttrande från Stockholms Handelskammare för ett par år sedan om handels-

Stenografi -
bra för alla
att kunna

gymnasierna framhöll man uttryckligen stenografifärdighetens betydelse för kvalificerade poster inom affärslivet.

Inom Höganäsbolagets korresponderande avdelningar tillämpas i huvudsak s.k. diktafon-system, men man har ändå insett, att färdighet i stenografi är av stor betydelse. Stenografiundervisning ingår därför som ett av ämnena i Bolagets interna kontorsutbildning. Varje anställd erbjuds således

örfälle att kostnadsfritt sätta sig in i Melins system. Trettio lektionstimmar brukar räcka till för eleverna att lära in grunderna och de allmänna förkortningarna. I slutet på vårterminen kan som regel s.k. hastighetsövningar påbörjas. Inledningen till en sådan stenografitext ser kanske då ut så här:

~ ga - 2g 2v
✓ 10, 2 2g
450 le - 1 ✓ -
7 & o ll - ...

Någon belackare lär ha liknat stenografisk text vid »avrivna flugben». Liknelsen är onekligen både rolig och träffande, men stenografiens utövare fräntages ju härigenom på inget sätt den nytta och glädje, som den stenografiska färdigheten skänker dem.

Det är inte obefogat att påstå, att Melins system dominerar inom stenografien, som nu helt har erövrat handelsvärlden. Men det kan också vara skäl att fästa uppmärksamheten på att stenografien även är en utmärkt och värdefull antecknings-skrift i andra sammanhang. Fråga t.ex. en stenografikunnig föreningssekreterare! Naturligtvis är det en avsevärd skillnad i fråga om vad sekreteraren får med av diskussionsinläggen, om han eller hon kan stenografera, jämfört med om vederbörande bara kan skriva vanlig stil.

Bernhard Shaw var en ivrig anhängare av stenografi och skrev vid ett tillfälle:

»Under de senaste 60 åren har jag publicerat många miljoner ord, vilket medfört ett manuellt arbete för mig med att skriva och för typografen med att sätta tiotals miljoner bokstäver, i stor utsträckning överflödiga. För att spara min egen tid har jag tytt mig till stenografien, där orden stavas ljudenligt.»

Även om stenografiundervisningen inte tillhör de obligatoriska ämnena på Bolagets schema för ovan nämnda interna kontorsutbildning, torde det ligga framför allt i den yngre, nyanställda personalens eget intresse att utnyttja förmånen av att få deltaga i någon av de regelbundna kurserna. Snart nog kan en befattning med bättre förmåner ligga inom räckhåll. Kanske just färdigheten i stenografi blir tungan på vågen!

S S

Ett par av eleverna i stenografi i den pågående kontoristkursen i Höganäs, Birgit Holm och Ingrid Ekstrand, får här en hjälpsam hand av läraren, Stig Svensson på Försäljningsavd. för Keramiska produkter.

INTERVJULOTTERIET:

Ugnarbetare Karl Gustav Johansson, Trollhättan

Så blev det då Trollhätteverkens tur att få vinstlotten i Intervjulotteriet, och att den sedan föll på en av Trollhätteverkens få veteraner och därtill på en västgöte av renaste vatten gjorde ju inte saken sämre. Den som så fick kläda skott för intervjuarens närgångna frågor, var ugnarbetaren Karl Gustav Johansson, anställd vid verket sedan 33 år tillbaka.

Johansson berättar, att han föddes i Trökörna församling i Västergötland den 3 maj 1884, och han är således över de 68 åren. När Gustav var 3 år, flyttade familjen till Hyringe, där fadern arrenderade ett mindre lantbruk. En dryg halvmil till skolan hade den lille knatten att traska i ur och skur, för någon sådan lyx som skolskjutsar fanns inte på »den gamla goda tiden». Efter hemkomsten från skolan var det till att hjälpa bönderna i trakten för att tjäna ihop några kronor. 36 öre om dagen var betalningen. Nå, det blev ju något bättre, när han slutat skolan. 17 år gammal slutade han med jordbruksarbetet och blev byggnadsarbetare. Som sådan var han med om att bygga upp den fabrik, som han sedan skulle vara trogen hela sitt liv. Han har således varit med om det mesta, som timat i Trollhätteverkens historia. De första åren höll sig förtjänsten vid omkr. 1:50 i timman för att emellertid ett tag sjunka ned till 75 öre. Sedan har det sakta men säkert gått uppåt. Arbetet var ganska tungt, eftersom de tekniska resurserna var små, men förbättringar har kommit slag i slag, och efter den i år fullbordade ombyggnaden finns det inte stora likheter med gångna tider. Av de produkter, främst slipmedel, som tillverkats under de gångna åren, har mycket gått

Ännu händer det då och då, att trollhätteveteranen Gustav Johansson drar på sig jaktkostymen, men i ungdomen var det ju jakt — och fiske — mest varje dag. Nu är kolonitäppan huvudintresset.

till främmande länder. Det är Japan, Kina, Spanien, som passerat revy. Ja, vi får inte heller glömma Tyskland, som var en stor avnämare till »likkispulver», som galghumorn döpte en viss sorts kiselkarbid till. Johansson har alltid varit intresserad för den ugnstekniska utvecklingen, vilket även visat sig i att han blivit belönad för inlämnat förbättringsförslag.

Bytte ko mot hund

I sina yngre dagar var Gustav Johansson passionerad jägare. Sin första bössa fick han redan i 8-9-årsåldern. Det var en mynningsladdare, men då den inte gav något rikt jaktutbyte, fick han försöka att skaffa en bättre. Det gjorde han genom att ta tjänst som vallpojke, och för de pengar, han så förtjänade, skaffade han sig ett riktigt muskedunder. Ett flertal älgar och andra skogens vilda djur har under årens lopp fått gå till de sälla jaktmarkerna tack vare J:s säkra öga och hand. Goda jaktkamrater har han haft i sina hundar, och J. har många goda historier om dem. En gång bytte han till sig en ko mot en hund. Det var emellertid en dålig affär, för hunden var bättre. Av sina fyrbenta vänner minns han särskilt en lappspets. Den dög till allt: älghund, vallhund och småbarnspassningshund. Trogen sin huse in i det sista.

Gustav Johansson har emellertid inte bara varit jägare. Också fisket har fått sin beskärda del av hans intresse, och J. skrattar gott åt minnet från forna tiders fiskelycka. Den största gäddan vägde sina modiga 12 kg, och bjässar på 8—10 kg var rena vardagsmaten att plocka upp. För att inte tala om laxar på 2—2,5 kg, braxen, sik och naturligtvis ål. Det var många gånger, som J. fick ta skottkärra och föra hem fångsten med. Att bara äta fisk blev naturligtvis lite enformigt i längden, så det hände nog, att en and då och då råkade förirra sig in på J:s middagsbord.

Under de sista 10 åren har den pigge friluftsmannen endast ägnat sig åt sin koloni, där han älskar att gå och pyssla och glädja sig åt att se, hur det växer under hans omsorgsfulla ans.

»Brännpunkten» läser J. noga, och han tycker, att tidningen helt enkelt är bra.

På intervjuarens fråga, hur länge han tänker fortsätta sitt arbete, kommer det inte alls överraskande svaret: Så länge jag orkar.

Länge skulle man kunna sitta och bara lyssna, när Johansson berättar sina minnen, men en blick på klockan säger, att tiden inte står still, utan att det är tid att bryta upp och tacka för ett par mycket angenäma timmar.

Jn

Klippt

- Vet Du, varför dom inte har någon frisör i Falsterbo?

- Nej.

- Jo, ser Du, där har dom en AGA-fyr, som klipper.

(»AGA-klipp», Sv. AB Gasaccumulator)

Redaktörens frågnål

— Tycker Ni, att »Vinpressen» är en bra personaltidning?

- Nä...

— Kan Ni närmare precisera, på vilka punkter Ni önskar ändringar?

— Nä...

— Har Ni några särskilda önskemål med hänsyn till innehållet?

— Nä...

— Har Ni inte själv känt Er uppmanad att bidra med stoff till tidningen?

— Nä...

— Då vill jag tacka så mycket för intervjun. Vi skall försöka rätta oss efter Edra meningar och önskemål i fortsättningen, så att Ni kan få en tidning, som Ni verkligen tycker om.

(»Vinpressen», dansk personaltidning)

Arbetaren i vår tid har i själva verket större möjligheter än förr att göra sig gällande som individ och att vara av personlig betydelse för företaget. De moderna maskinerna medför i allmänhet avsevärd besparing av den rent kroppsliga ansträngningen till förmån för den intellektuella aktiviteten.

(»Essem-Tidningen», Sv. Metallverken AB)

Vi är stolta över att ha demokrati i vårt land, och vi pratar jämt om att vi är demokrater. I själva verket är vår klassmedvetenhet behård, och detta gäller såväl folk i små omständigheter och ringa ställning som folk i goda förhållanden. Är man fattig och enkel av födseln, är man precis lika högfärdig och i ständig stridsställning mot andra slags människor, som om man är en dumdryg, rik och skrytsam person. Det är ett sländigt jämförande av villkor och ett sländigt lättårat medvetande om att »vi har inte så fint hemma» och »ursäkt att här inte är städlat» och »inte kan vi bjuda dom som har så elegant» och så vidare i oändlighet. Man ignorerar de inre egenskaperna

hos medmänniskor och fäster sig bara vid den yttre standarden.

Hur paradoxalt på samma gång som befriande är det inte därför för en svensk att märka, hur folk på Europas sydkuster har en slags medfödd säkerhet och en känsla att vara sig själv nog, som gör, att de alls inte möter »finare» människor med den generthet eller taggarna ut, som vi här så ofta finner i den situationen. Man ser människan hos varandra och kan träffas och prata utan stingande tankar på artificiella och självuppfunna skrankor.

(»Insyn», Husqvarna Vapenfabriks AB)

Mångsysslare

En skolflicka fick ett frågeformulär med sig hem, där hon skulle fylla i uppgifter om familjens storlek, faderns sysselsättning osv. Nästa dag kom hon tillbaka med följande anteckning: »Vi är sexton barn. Min far kan också laga vattenledningar och snickra litet grand».

(»MPT», Herm. Meeths AB)

Avunden bär i sig roten till det mesta onda; den är den stora glädjedödaren, som skapar vantrivsel och missnöje, var den dyker upp.

(»Hakoniten», Hakonbolagen)

Kärlek på Grönland

— »Jag älskar Dig» heter på grönländska Ungffprnnyfperynpe landminyngonfp.

— Då förstår jag, varför de arktiska nätterna är så långa.

(»Färg och Forum», AB Wilh. Becker)

Ingen människa fungerar bra, om hon inte känner, att hon har ett värde, en uppgift att fylla. Med andra ord vi måste ha en känsla av mening i vårt arbete, känna, att detta är inordnat i vårt livssammanhang, att vi utvecklas i det. Vi strävar väl alla efter att bli accepterade, efter att få personlig aktning. Men har vi verkligen den rätta respekten och förståelsen för varandras arbete, och skänker vi varandra alltid det stöd och den hjälp, som erfordras för att stärka den inre sammanhållningen?

(»Fläktnytt», AB Sv. Fläktfabriken)

Endast för herrar!

Da vi redan på förhand visste, att den kvinnliga nyfikenheten skulle driva samtliga damer att vända på tidningen, har Red. beslutat att censurera historien.

(»Vips», Sv. Aeroplan AB)

DIVERSE KONCERNNYTT

Försäljningsavdelningen för keramiska produkter, Höganäs:

Ugnskonstruktionskontoret har för Luosavaara-Kiirunavaara AB:s räkning konstruerat en kulsinterugn för sintring av slig vid järnsvamptillverkning. Ugnen, som beräknas bli färdig under sommaren 1953, får en total längd av 8,1 m och en höjd av 7 m. Höganäs kommer att leverera inte mindre än 325 ton eldfast tegel till anläggningen. En stor del av teglen är av kvaliteterna ALUMO och S-33.

Skånska Ingenjörsklubben anordnade i Malmö 24 oktober—4 november en utställning, som kallades Bygg-Nytt. I utställningen visades material, som släppts ut i marknaden efter 1950. För Höganäsbolagets del visades modulplattans användbarhet för skärmväggar samt konstruktionen av kylisoleringen vid Helsingborgs Fryshus. Utställningen besöktes redan första dagen av 3 000 personer och var i övrigt under hela tiden livligt frekventerad.

I början av oktober besöktes Höganäsbolaget av en kundgrupp från Sten- & Klinkerkompagniet i Köpenhamn. Bjuvsverken samt Silikafabriken och Centrallaboratoriet i Höganäs visades bl.a., varefter ingenjör

Ett 50-tal elever från högsta klasserna vid Samrealskolan i Höganäs ägnade en lovdag i oktober åt besök vid våra anläggningar. Centrallaboratoriet, Produktutställningen och Schakt Gustaf Adolf visades under rundvandringen. På bilden ser vi två av de glada deltagarna, Berit Sköld och Eva Svensson.

26

I november hade Höganäsbolaget ett förnämligt besök av ett 40-tal medlemmar av Ingenjörsvetenskapsakademien, IVA. På programmet stod bl.a. visning av Centrallaboratoriet. Här lyssnar med spänd uppmärksamhet regeringsrådet Henning Fransén, övering. Patrik Rydbeck (delvis skymd) och prof. Edy Velander, medan laborator Karl Roslund demonstrerar Instrumentverkstaden.

Det 150 miljoner år gamla avtrycket av skräcködlan, vilket förvaras i en monter på Centrallaboratoriet, röntes stor uppmärksamhet, när biblioteksfolk från 18 nationer besökte Höganäs.

Fredholm höll ett **anförande om eldfast material och ing. Irell berättade om otika ugnskonstruktioner.**

★

Försäljningsavdelningen för specialprodukter, Höganäs:

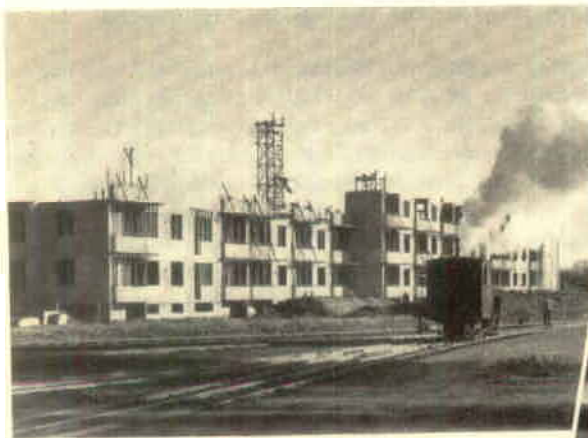
Salén-rederiernas nya kylfartyg »Arawak» levererades under oktober månad. »Arawak» är den första svenskbyggda kylbåt, som helt och hållet isolerats med glasull. Ytterligare fyra fartyg av samma typ kommer inom den närmaste tiden att byggas vid Götaverken och Eriksbergs Mekaniska verkstad.

ASEA har sedan någon tid på underlicens från Höganäsbolaget tillverkat glasfibrer i form av garn och väv. Tidigare har denna tillverkning gällt helt åt till ASEA:s egna produkter, men genom ökning av tillverkningskapaciteten kan nu glasfibrer säljas även för andra tekniska ändamål. Det användningsområde, som i första hand kommer i fråga, är glasfiber för armering av plast. Detta material användes för t.ex. badkar, möbler, bilkarosser och mindre båtar.

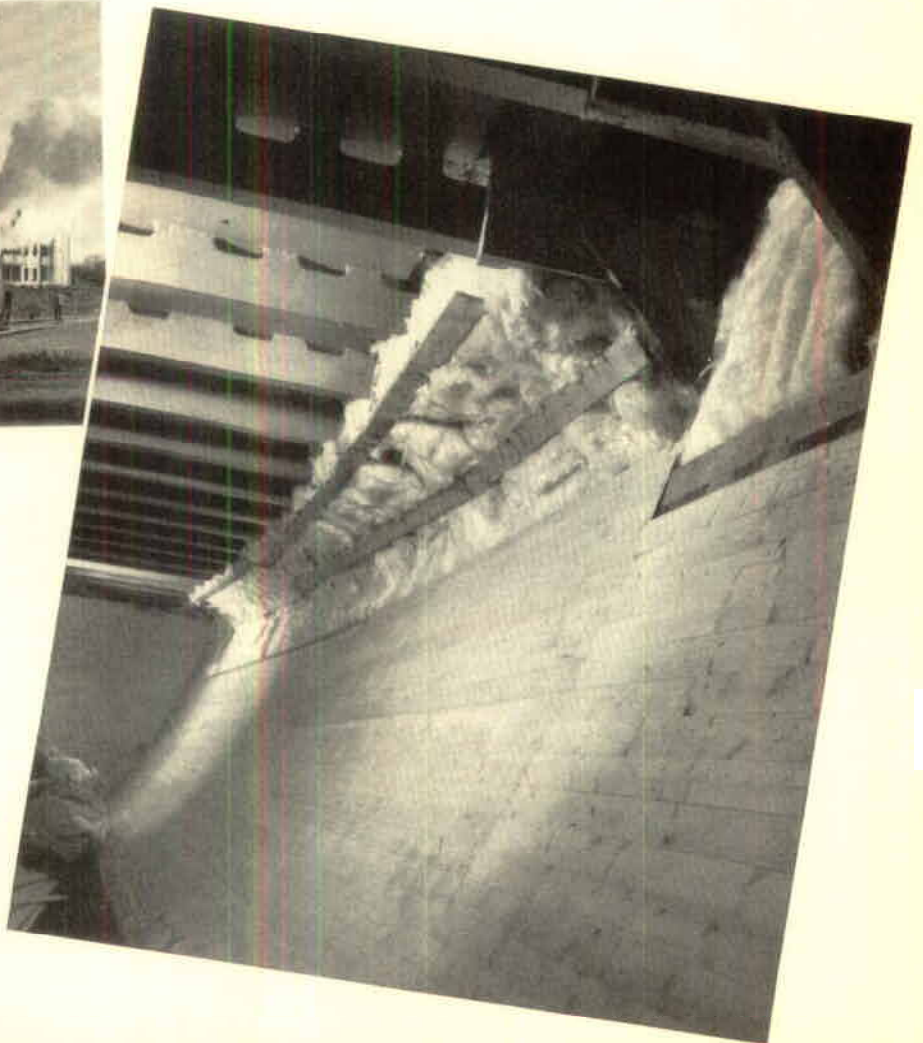
I slutet av oktober lastade m/s Matilda Thordén in ca 1 822 m³ styckegods avsett för Bolagets järnpulververk i Riverton, USA. Här stuvas en torktrumma på 11,5 ton in i lastrummet. Två torktrummor, vardera vägande 8,5 ton, kunde inte beredas plats under däck, varför de placerades på detta och svetsades fast för att hålla sig stilla under den ca 11 dygn långa atlantresan.

27

Det nya bostadsrätts huset i kvarteret Grenen i Höganäs skjuter i höjden. I november månad hade murarna nått drygt två våningars höjd.

Glasull är som synes isolermaterialet i Salénrederiernas efter senaste principer byggda kylfartyg »Arawak»

T.v.: »Fartyg blev kylskåp genom glasullsmattor» var en av rubrikerna i publiciteten kring en unik smörtransport. På två dagar förvandlades en vanlig ångare, 450-tonnaren »Undine», med hjälp av glasull till kylfartyg, så att den ömtåliga smörlasten kunde nå importören i Frankrike i prima skick. T.h.: Arbetsvärderingskommittén besökte i november Höganäsbolaget i syfte att pröva värderingssystemets användbarhet vid företaget. Bilden är tagen i Rör-fabriken i Höganäs, där Gunnar Bengtssons tillverkning av gavelkrubbor studeras av ingenjör G Djurberg, överingenjör Walter Cronström, sekreterare Carl Erik Vos och kommitténs ordförande, K G Paulson.

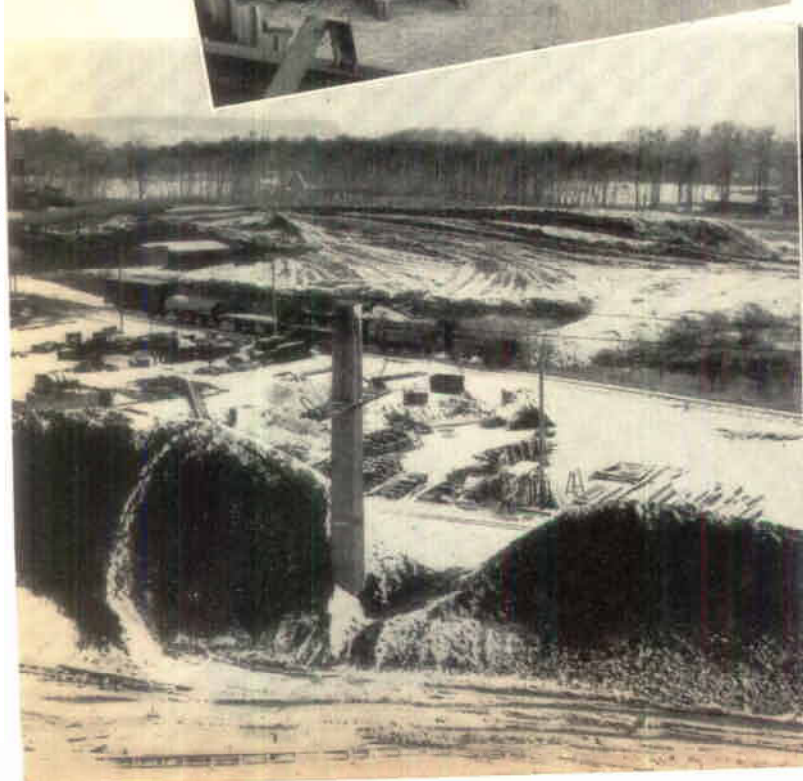
28

T.v.: I Centralverkstadens nya montagehall i Höganäs har under hösten monterats fem lastmaskiner för LECAB i Göteborg. Tillverkningen är ett s.k. legoarbete för att till fullo utnyttja verkstadens kapacitet.

Nedan t.v.: I Skromberga genomföres en ny etapp i anläggningsarbetena för det nya centralschaktet. På platsen för schaktet ligger en stor berghög, minnande om det gamla Schakt Kristina (uppkallat efter Christina Nissen och i drift 1882—1903). Delar av denna berghög jämnas nu ut med hjälp av schaktmaskin, varvid samtidigt delar av den nya lerlagerplatsen slopas.

Nedan: Styrelsen för Höganäsbolaget jämte några högre tjänstemän därifrån har varit på besök vid anläggningarna i Trollhättan, Baskarp och Västervik. På bilden, som är från Västerviksbesöket, demonstrerar övering. Malte Nilsson en specialkonstruerad slipmaskin, vilken på 1500 mm längd slipar med en noggrannhet av en hundradels millimeter. Fr.v. dir. Gummeson, intend. Thorstensson, övering. Nilsson, slipare Fransson — just i begrepp att utlösa de elektriska startorganen — bankir Cérvin, dir. Olsson och advokat Stenbeck.

Hem och samhälle

GRUVARBETAREN, SOM GÖR FARTYGSMODELLER

Det finns mycket att välja på för den som vill skaffa sig en hobby. Att en gruvarbetare sysslar med att bygga fartygsmodeller är nog mindre vanligt. Men *Helmer Frick* i Nyvång roar sig med denna sysselsättning på lediga stunder. Och det är inte hans enda hobby. Han är en mångsidig man.

Vem är då denne Helmer Frick? Ja, han är en 40-års äkta »skånepåg», trygg och säker. Hans vagga stod i Södra Rörum. Man kan fråga sig, varifrån han, som är född på slätten, fick sin lust till sjön. 1932 tog han nämligen värvning vid Flottan. Och så for han visserligen inte ut på de vida hav men likväl runt Östersjön. Det blev strandbugg i Tyskland, Estland, Finland och Norge fram till 1936. Då hamnade han som gruvarbetare i Nyvång. Tre års beredskapstjänst på 1940-talet vid Flottan innebar säkerligen för hans del återupplivandet av glada minnen i »bläställ».

Dessa personuppgifter fick jag till livs, då jag hemma i hans trevliga våning satt och beundrade

en stor fartygsmodell i en glasmonter. Det var en exakt kopia i skala 1:180 av femmastade fullriggaren »Preussen», som gick av stapeln i Geestemünde 1902.

— Jag började intressera mig för fartygsmodellbygge för 20 år sedan. I Allers Familj-Journal såg jag en gång ritningarna av »Preussen», som var världens största råsegelfartyg utan hjälpmaskin, 124 m långt. En stormig natt 1910 totalhavererade för övrigt fartyget vid Dover. Det tog mig 1 000 timmar under ett års tid att bygga modellen.

Fartygsmodell i flaska inte något mysterium

Då sign. kom på besök, satt Frick och byggde upp en liten fartygsmodell i en flaska. Hur detta går till, har tidigare varit ett mysterium för mig. Nu blev jag invigd i hemligheten. Först målar vår man med en långskaftad pensel och oljefärg på halva insidan av den liggande flaskan en illusorisk bild av himmel med moln. Sedan för han med en pinne in mjukt kitt, i vilket längst in mot botten

29

Gruvarbetare Helmer Frick, Nyvång, med en av sina fartygsmodeller.

När gruvarbetarna kunde gå på badvattnet

LITET OM DEN INDUSTRISOCIALA UTVECKLINGEN UNDER 50 ÅR

För den, som i likhet med författaren till denna lilla artikel fick anställning vid storindustrin för cirka 50 år sedan, är det förvånande att kunna konstatera den utveckling, som på skilda områden ägt rum under dessa 50 år. Hade någon vid sekelskiftet sagt, att ett fruktbringande samarbete skulle kunna komma till stånd mellan företagare och arbetsanställd, så hade denne säkerligen blivit ansedd som mindre vetande. Möjligen kunde ett dylikt samarbete tänkas som en önskvärd utopi, omöjlig att förverkliga på grund av alla existerande intressemotsättningar. Företagaren ville taga ut det mesta möjliga av arbetaren mot minsta möjliga betalning. Arbetaren å sin sida ville ha mesta möjliga betalning för minsta möjliga arbetsprestation. Samförstånd under sådana förhållanden måste sålunda anses omöjligt.

Rangskillnaden mellan parterna gränsade till äcklighet. Högste chefen betraktades som en gud och underlydande småchefer även som högre väsen. Det lägre arbetsbefälet rekryterades med förkärlek från militären, som ansågs särskilt lämplig på grund av den råa brutalitet, som den fått inlära.

Ordning och renlighet var okända begrepp på arbetsplatsen. Knappast fanns dricksvatten att tillgå på arbetsplatsen eller i dess närhet. Bad ansågs närmast som ren lyx. Fanns tillgång till dylikt, var det högst primitivt inrättade anordningar. Vid

gruvorna, som för artikelförfattaren var kända, fanns dock gemensambetsbadkar av cement, där ett 40-tal arbetare kunde två det värsta dammet av sig. Det gick an för den som kom först, men de som hade oturen att komma sist, kunde nästan gå på vattnet utan att sjunka.

Dristade sig någon att påpeka en oegentlighet, blev han bryskt avspisad och riskerade till och med avsked. Ungefär så tedde sig förhållandena på de flesta arbetsplatserna under de första decennierna på 1900-talet.

Sedan dess har tiderna ändrats betydligt till det bättre, såväl vad som angår ordning och renlighet på arbetsplatserna som umgängesformerna mellan befäl och underordnade. Samförståndsandan har gjort sig gällande, och alla parter är förstående för varandras rimliga anspråk. Alla har kommit till insikt om att vi är beroende av varandra.

Ingen är outhärlig, men i ett företag måste finnas samverkan och förståelse för varandras uppgifter. Var och en har sin funktion att fylla i ett företags skötsel, från högste chefen ned till sopgubben, alla är nödvändiga, om produktionens hjul skall kunna rulla. Är samförståndsandan och förståelsen för varandras berättigade intressen god, måste ett företag med en skicklig ledning bli av utomordentligt stor betydelse för produktionen och samhällsutvecklingen i övrigt.

L. S. S., Hyllinge

Forts. fr. föreg. s.

placeras en liten fiskeby med kyrka, hus och kanske en fyr. Allt målat i vackra färger. Fartygsmodellen är helt färdigmonterad med master, rår och segel, innan den förs in genom flaskhalsen. Detta är möjligt därigenom, att masterna, gjorda av böjlig en, är fästade i krampor i däckets och nedfällbara längs detta. Från varje masttopp går trådar dragna genom hål i bogsprötet och med ändarna hängande utanför flaskan. Genom att båtbyggaren drar i dessa, sedan båten sitter fast i det stelnade kittet, reses masterna, och därefter limmas trådarna fast på bogsprötet. Ett är säkert. Det fordras känsliga fingrar för detta jobb. Det tar 20—25 timmar att göra en »fartygsflaska» färdig.

7 000 tändstickor blev tavla av skolskepp

Intresset för båtar framgick också av en tavla över det för några år sedan spårlöst försvunna danska skolskeppet »Köpenhamn». Tavlan var gjord av tändstickor.

— Med ram och allt har det gått åt uppåt 7 000 tändstickor. De är »rostade» i ugnen för att erhalla önskad färgton, och jag har fäst dem med kallim.

Vi roade oss med att räkna ut, att det blev ungefär 14 paket tändstickor, som använts. Priset var, då tavlan gjordes, 35 öre per paket, och mate-

rialkostnaden uppgick således till omkring 5 kronor. Vad man sedan skall uppskatta de 100 arbetstimmar och det konstnärliga utförandet till, är en annan fråga.

Runt väggarna hängde tavlor med olika motiv i mjuka färger. Det var landskapsbilder, hundar, kattor och stilleben. Vid närmare betraktande fann jag, att de var sydda med korsstygn på stramalj. Frick var också mannen bakom dessa välgjorda arbeten.

Gladlynta fru Ruth höjde här ett varnande finger.

— Nu vill jag inte ha flera tavlor av den sorten. Vi kan ju inte fylla väggarna med sådant!

Det var inte heller med förtjusning hon erinrade sig gnisslet, då maken en gång satte sig till att bearbeta kopparplåtar med fil och smärgelduk. Resultatet därav blev emellertid ett rökställe, en flaggstång och ett par ljusstakar. För närvarande håller han på med att förvandla stativet av en mässingsvåg till en lampfot.

Det är en idyllisk familj, i vilken pappa Helmer utgör medelpunkten. Man kan inte misstaga sig på att frun i huset och småttingarna Mats och Inga-Lill beundrar pappas händighet. Och det är en beundran, som delas av sign.

Ragge

Sport

SKYTTE

Reportage från skyttefronten brukar sällan saknas på »Brännpunktens» sportsidor. Och detta har sin givna förklaring. Höganäsbolagets Skytteförening är nämligen synnerligen aktiv. Under 1952 har verksamheten kännetecknats av ovanligt stor livaktighet, och det har varit HBS' mest givande tävlingsår.

På banan i Höganäs möttes en augustisöndag i en strålande tävling skyttar från Grönvalls Läderfabrik, Ängelholm, Helsingborgs Varv och Bolagets verk i Nordv. Skåne. De två bästa skyttarna i de olika klasserna noterade följande goda resultat:

Klass I: Alvar Nilsson, Bjuv, 143 p.; Verner Gustavsson, HBS, 135 p.

Klass II: Sven Hansson, HBS, 136 p.; Verner Johansson, Bjuv, 121 p.

Klass III: Kurt Edforss, HBS, 145 p.; Gösta Andersson, Varvet, 141 p.

Klass IV-V: Stig Larsson, Varvet, 147 p.; Folke Svensson, Bjuv, 133 p.

Första lördagen i september var Varvets Skytteförening, Hälsingborg, värd med tävling på banorna vid Råå. Att gästerna hade minst framgång, visar följande skytteprotokoll:

Klass I: Sven Soräng, Varvet, 140 p.; Axel Olsson, HBS, 138 p.

Klass II: Sven Hansson, HBS, 121 p.; Åke Nilsson, Varvet, 105 p.

Klass III: Stig Jonsson, Varvet, 141 p.; Gösta Andersson, Varvet, 137 p.

En vecka senare gick färden till Billesholm för tävling verken emellan. Ett av Höganäsbolaget ny-

uppsatt vandringspris ökade intresset för denna tävling. Första in-teckningen tog HBS genom Gunvor Bengtsson, Verner Gustavsson och Stig Cederberg med sammanlagt 410 poäng. Närmast kom Bjuv med 404 p., och sedan var ordningsföljden Billesholms Glasulls AB 350, Schakt Mahmros 337 och Gunnarstorp 291 poäng.

Resultat:

Klass I: Y Lundgren, Glasull, 139 p.; Verner Gustavsson, HBS, 137 p.

Klass II: Gunvor Bengtsson, HBS, 137 p.; Stig Cederberg, HBS, 136 p.

Klass III: Ernst Johansson, Bjuv, 142 p.; Göte Persson, HBS, 123 p.

Klass IV: Åke Lannetoft, Bjuv, 133 p.; Alvar Karlsson, HBS, 131 p.

Så var det den 20 september Grönvalls Läderfabriks skyttars tur att svara för värdskapet. HBS dominerade åter markant i kraftmätningen med ängelholmarna. Gunvor Bengtsson placerade sig även denna gång i toppen i sin klass.

Klass I: Kurt Nilsson, Grönvalls, 140 p.; Verner Gustavsson, HBS, 129 p.

Klass II: Gunvor Bengtsson, HBS, 135 p.; Sven Hansson, HBS, 128 p.

Klass III: Stig Holm, HBS, 137 p.; Stig Beijer, HBS, 134 p.

Första oktobersöndagen smälldes det åter på banorna vid Råå med Tre Torn, Hälsingborg, som inbjudare. Tävlingsens bästa resultat uppnådde HBS-skyttarna Kurt Edforss och Hans Högestam. Även höganäsrekryterna skötte sig med den äran.

Rekryter: Bo Persson, HBS, 131 p.; Gösta Johansson, HBS, 125 p.

Klass I: Johan Sörensson, TT, 141 p.; Kjell A Johansson, HBS, 141 p.

Klass II: Karl Jeppsson, TT, 136 p.; Gunnar Troedsson, TT, 133 p.

Klass III: Kurt Edforss, HBS, 145 p.; Hans Högestam, HBS, 143 p.

Å N

Ett lag skyttar i eldställning vid Billesholmstävlingen. Vem kan i andra skytten fr.v. känna igen Bolagets strönga skytteamazon Gunvor Bengtsson? Det var inte första gången hon besegrade sina manliga kolleger i klassen. — Denna gång lade hon grunden till HBS' första in-teckning i Höganäsbolagets nyuppsatta vandringspris. Stående längst t.v. syns skytteentusiasterna ingenjör Gustaf Claesson, Billesholm.

EN JULREBUS

Och så var det jul igen, och till den hade vi tänkt ge Er en gammal hederlig rebus att fundera på. Det var rätt länge sedan sist, och vi vet, att många tycker om denna tävlingsform.

Lösningar, märkta »Julrebus», skall vara Red. för »Brännpunkten» tillhanda senast den 1 febr. 1953. Fem priser på 25, 20, 15, 10 och 5 kr. utdelas den här gången, och tävlingsresultatet kommer i påsknumret.

Lösning på »De sex bokstäverna»

I multiplikationen

$$\begin{array}{r} \text{SPEL} \\ \times \quad \text{S} \\ \hline \text{LERA} \end{array}$$

skall bokstäverna utbytas mot siffror, så att uträkningen stämmer. S skall vara större än 2. Den fullständiga lösningen ser ut så här:

S kan inte vara högre än 3, ty då skulle multiplikationen $S \times S +$ eventuell minnessiffra inte kunna ge en 1-siffrig produkt. Alltså är $S = 3$.

Härav följer omedelbart, att $L = 9$, att $A = 7$ och att multiplikationen $3 \times P$ inte ger någon minnessiffra.

Av det sistnämnda följer i sin tur, att P är mindre än 4. P kan inte vara 3 (upptaget av S), varför återstår $P = 0, 1$ eller 2. P kan inte vara 0, ty då blir $E = 0 +$ ev. minnessiffra, som högst kan vara 2, eftersom den högsta »fria» siffran, $E = 8$, i multiplikationen $3 \times 8 +$ minnessiffran 2 från multiplikationen 3×9 ger 26. Men om E vore högst 2, så skulle $3 \times E +$ minnessiffran 2 från 9×3 vara högst 8, dvs. skulle inte ge någon minnessiffra till multiplikationen $3 \times P$. Denna skulle i så fall ge 0 till produkt, dvs. förutom P skulle även E vara 0. Alltså kan P inte vara 0. Men P kan inte heller vara 1, vilket framgår av följande. $3 \times P +$ högsta ev. minnessiffran 2 skulle, om $P = 1$, ge $E =$ lägst 4 (3 upptaget av S) och $E =$ högst 5. Men om E vore högst 5, skulle $3 \times E +$ minnessiffran från 3×9 högst ge minnessiffran 1, dvs. E skulle i själva verket vara högst 4. E skulle m.a.o. vara både lägst och högst 4, dvs. just 4. Nu kan E dock inte vara 4, ty då skulle även R vara 4. Alltså återstår endast $P = 2$.

Multiplikationen har nu följande utseende:

$$\begin{array}{r} 32E9 \\ \times \quad 3 \\ \hline 9ER7 \end{array}$$

Det synes omedelbart, att E måste vara minst 6. Insättes $E = 6$ i första faktorn, blir $E = 8$ i produkten. Alltså kan E inte vara $= 6$. Av siffror större än 6 är 7 och 9 redan upptagna. Då återstår endast $E = 8$.

Härav följer omedelbart, att $R = 6$.

Svaret blir alltså:

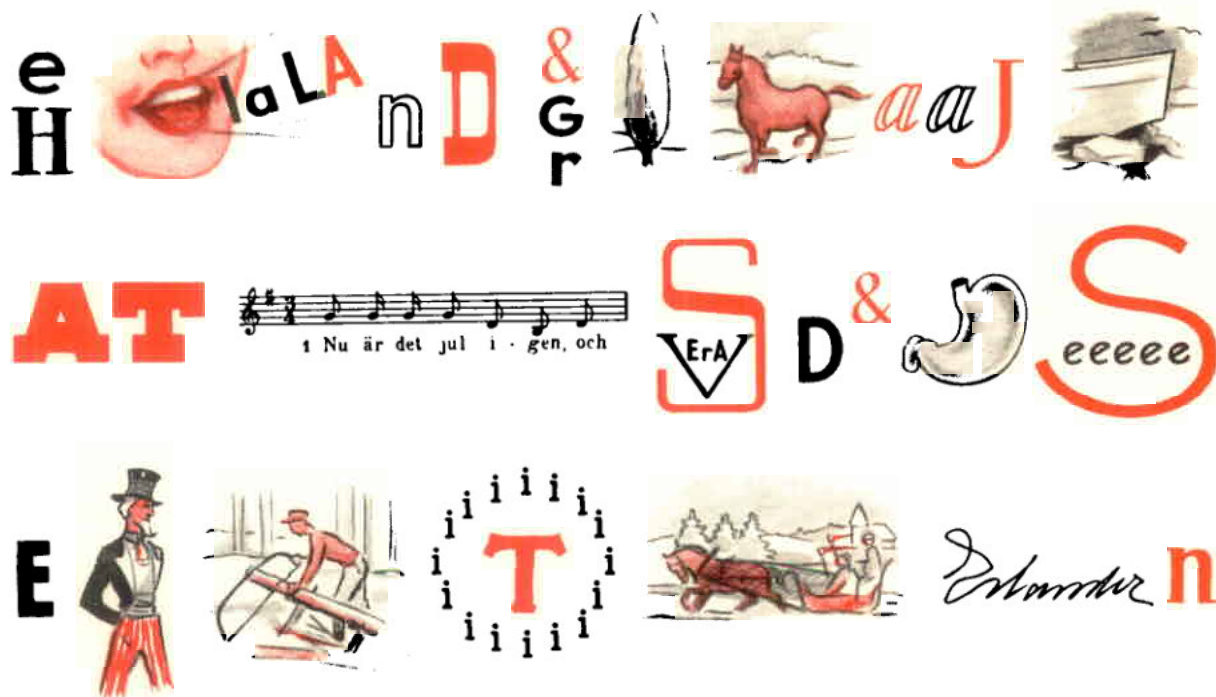
$$\begin{array}{r} 3289 \\ \times \quad 3 \\ \hline 9867 \end{array}$$

Priserna gick till:

Fru Fredrika Gutman, Borgmästaregatan 2, Högnäs, kr. 15:—,

Fabriksarbetare Folke Svensson, Södra Ringgatan 1 a, Bjuv, kr. 10:—,

Kontorist Aug. Jönsson, Villan, Skromberga, kr. 5:—.

»BRÄNNPUNKTENS» BARNPRISTÄVLING

Vid den här tiden har tomten förskräckligt mycket att göra med att sända julklappar till alla, som har skickat sina önskelistor till honom. Bråttem är det, och det gäller att hålla reda på listorna, så att ingen blir bortglömd. Den här julen är tomten emellertid mycket bekymrad. Just som han plockat fram de åtta saker, som stod på en av önskelistorna, råkade han av misstag riva listan mitt itu, och nu har han bara namnen kvar och vet inte längre, vad var och en önskar sig. Men Du kan säkert hjälpa honom. Som Du strax ser,

är det saker, som Höganäs-koncernen tillverkar, som de åtta personerna önskar sig, och efternamnen innehåller små fingervisningar för den som vet, vad sakerna består av och vad de användes till. Om t.ex. föremål nr 1 hade varit ett eldfast tegel och ett av namnen lytt M Ugnman, så skulle det ha varit lämpligt att sända teglet till honom, eftersom eldfast tegel, som Du vet, användes för murning av ugnar. I Din lösning skulle Du då ha skrivit »1 — M Ugnman». Tag nu fram penna och papper och sätt igång!

K. SYRÉN
B. SLIPGREN
E. RÖRMAN
C. TÄLJSTRÖM
L. BULLERKVIST
A. MEJERIN
G. STÅHL
S. TRÄLUND

På lösningen skall Du uppge namn, adress och ålder samt lämna uppgift på var inom Höganäs-koncernen Din pappa eller mamma är anställd. Skicka lösningen i ett kuvert, på vilket Du skriver »Barnpristävling», till Red. för »Brännpunkten», Höganäs-Billesholms AB, Höganäs, så att den är hos oss senast den 15 jan. 1953!

Tomten tackar för hjälpen genom att belöna de fyra först öppnade riktiga lösningarna med Post-sparbankens presentkort om resp. 20, 15, 10 och 5 kr. Flera trevliga böcker kommer också att utdelas som priser.